ARCHIWUM PAŃSTWOWE W BIAŁYMSTOKU

Nr zespołu: **47**
Nazwa zespołu: **Urząd Wojewódzki Białostocki 1920-1939**
Sygnatura: **108**

Kwartalne sprawozdania wojewody białostockiego za 1935-1939 r.

Spis zawartości:

1. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.X.35 r. – 31.III.1936 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa
2. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.IV.36 r. – 30.IX.1936 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa
3. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.X.36 r. – 31.III.1937 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa
4. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.IV.37 r. – 1.X.1937 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa
5. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.X.37 r. – 1.IV.1938 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa
6. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.IV.38 r. – 1.X.1938 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa
7. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czas od 1.X.38 r. – 1.III.1939 r.**
   I. Sprawozdanie półroczne
   II. Część szczegółowa

1

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.PN.417/1/36.T.

Sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1.X.35r. - 31.III.1936r. -

Białystok, dnia 25 kwietnia 1936 roku

TAJNE !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w Warszawie

W związku z zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 30.XI.1935r.Nr.PP.15/20/14 przedkładam w załączeniu sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1.X.1935r. - 31.III. 1936 roku.-

WOJEWODA

/Stefan Paszkowski/

Otrzymują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Nr.1-4 - 4 egz.	
Pan Wojewoda w Wilnie	" 5 - 1 "	
" " w Nowogródku	" 6 - 1 "	
" " w Brześciu nad Bugiem	" 7 - 1 "	
" " w Warszawie	" 8 - 1 "	
" " w Stanisławowie	" 9 - 1 "	
" " w Tarnopolu	" 10 - 1 "	
" " w Lublinie	" 11 - 1 "	
" " w Łodzi	" 12 - 1 "	
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	" 13 - 1 "	
" " " " Wilnie	" 14 - 1 "	
" " " Okręgowego w Białymstoku	" 15 - 1 "	
" " " " Łomży	" 16 - 1 "	
" " " " Grodnie	" 17 - 1 "	
" " Wydz.Zam.Sądu Okręgowego w Suwałkach	" 18 - 1 "	
Ekspozytura Nr.1 Oddz.Szt.GZ.w Wilnie	" 19 - 1 "	
Samodzielny Referat Informacyjny DOK.III.w Grodnie	"20-21 - 2 "	
" " " " IX w Brześciu n/Bugiem	" 22 - 1 "	
" " " " I w Warszawie	" 23 - 1 "	
KOP."Brygada Grodno w Grodnie	" 24 - 1 "	
Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego	"25-36 - 12 "	
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku	" 37 - 1 "	
" Komendant Wojewódzki PP. w Białymstoku	" 38 - 1 "	
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku	" 39 - 1 "	
Archiwum	"40-42 - 3 "	
	Odbito 42 egz.	

.D.

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE

z życia polskich legalnych stowarzyszeń i związków
na terenie Województwa Białostockiego
za okres od dnia 1.X.1935 roku do dnia 31.III.1936 roku

---ooOoo---

4.

W S T Ę P .

Okres zimowy, bardziej sprzyjający wszelkiego rodzaju pracy w stowarzyszeniach i związkach, zaznaczył się ożywieniem działalności organizacyj społecznych.-

Z pośród organizacyj najżywszą działalność wykazał Związek Młodej Wsi, organizując szereg nowych kół i werbując coraz większą liczbę członków często ze szkodą organizacyj opozycyjnych. W akcji swej Związek Młodej Wsi tu i ówdzie rywalizował, zresztą w sposób nieszkodliwy, ze Związkiem Strzeleckim.-

Związek Strzelecki główny nacisk położył na wychowanie obywatelskie swych członków. Praca w tym kierunku napotyka jednak na pewne trudności z braku odpowiedniej ilości należycie przeszkolonych instruktorów, szczególnie, że nauczycielstwo szkół powszechnych wykazuje ostatnio pewną w tym kierunku powściągliwość. Mimo tych widomych tu i ówdzie niedociągnięć, akcja Związku Strzeleckiego rozwija się jednak b.pomyślnie.-

Młodzież opozycyjna, zgrupowana w Katolickich Stowarzyszeniach Młodzieży, poza swemi pracami statutowemi, usiłuje zachować swój stan posiadania, a to wobec poważnego naporu propagandowego, idącego ze strony Związku Młodej Wsi.-

Z pośród urzeszeń gospodarczych dużą ruchliwość wykazało O.T.O.i K.R., urządzając szereg kursów i odczytów z zakresu gospo-

./.

darstwa rolnego. Spółdzielnie rolniczo-handlowe, mimo braku dostatecznych kapitałów obrotowych, cieszyły się wielką popularnością, zwłaszcza z powodu stopniowego rugowania ze wsi pośredników.-

Na czoło organizacji b.wojskowych wysunął się Związek Rezerwistów, który, po ostatniej selekcji swych członków, grupuje obecnie element politycznie i ideowo wyrobiony i wydatnie pracuje nad podniesieniem poziomu poczucia obywatelskiego swych członków. Ze względu na rolę, jaką spełnia Związek Rezerwistów w życiu społecznem, jak i na osoby, wchodzące w skład jego członków - jest on niejako głównym reprezentantem obozu prorządowego, zwłaszcza po rozwiązaniu BBWR.-

Inne organizacje prowadziły działalność w ramach, zakreślonych statutem.-

-----oooOooo-----

W.D.

2

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

D z i a ł A .

Związki Młodzieży .

Młodzież Akademicka. W okresie sprawozdawczym organizacje akademickie na prowincji nie przejawiły żadnej działalności.-

Legion Młodych. Organizacja ta znajduje się w stanie kompletnego upadku. Ostatnio czynione są próby zreorganizowania jej i pobudzenia do życia przez niejakiego Spolińskiego, b. sekretarza Zarządu Wojewódzkiego Str. Ludowego, wydalonego ze stronnictwa za swój radykalizm. Akcja bez widoków powodzenia.-

Młodzież Miejska.

Organizacje Młodzieży Pracującej Prowadzono działalność statutową. Przeważała praca świetlicowa. Najbardziej żywą działalność O.M.P. obserwowano w miastach o stosunkowo słabym elemencie robotniczym /Sokółka, Suwałki/.-

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego Działalność naogół bardzo słaba, ograniczona do wygłaszania kilku odczytów i prowadzenia dyskusji z dziedziny społeczno-politycznej. W dyskusjach brała niekiedy udział młodzież komunizująca. W niektórych ośrodkach element komunistyczny w T.U.R. jest w większości. Przeciwakcja w toku.-

Młodzież Wiejska .

Związek Młodej Wsi Prowadził bardzo żywą akcję kulturalno-oświatową, ponieważ okres jesienny i zimowy szczególnie sprzyjał tego ro-

/

draju pracom. Akcja ta polegała na urządzeniu szeregu impre rozrywkowych, a zarazem dochodowych. W okresie zaś świąt Bo żego Narodzenia urządzono wspólny opłatek i choinkę.-

Na przedwiośniu poszczególne oddziały Z.M.W.przystąpi ły do prac przygotowawczych na przysposobieniem rolniczem.

Znaczną inicjatywę wykazał Związek w kierunku rozbudo wy stanu posiadania i rozszerzenia zasięgu wpływów. Działal ność ta napotyka jednak na opór ze strony kleru katolickie go, który wyzyskuje każdą sposobność, by przedstawić Z.M.W. jako organizację bolszewicką, sprzeczną z duchem Kościoła. Daje się przytem silnie odczuwać brak odpowiedniej liczby instruktorów. Mimo to rozwój Związku postępuje konsekwentnie naprzód. Zachodzą wypadki, że pomimo przeciwdziałania księ ży, młodzież Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży przechodzi do Związku Młodej Wsi, zachęcona realną pracą tej organi zacji.-

Młodzież Mieszana

Związek Strzelecki.

W okresie sprawozdawczym, ze względu na zimową porę roku, prace Związku Strzeleckiego grupowały się głównie na terenie świetlic, gdzie urządzano odczyty, przeważnie z zakresu wychowania obywatelskiego, odbywano dyskusje, orga nizowano odprawy komendantów.-

Naogół działalność Związku Strzeleckiego rozwija się normalnie. Ale i tutaj dają się odczuwać pewne niedociągnię cia organizacyjne, głównie z powodu niedostatecznej ilości odpowiednio wyszkolonych instruktorów oraz przeciążenia za rządów oddziałów Zw.Strzeleckiego pracą biurową, polegającą na sporządzeniu różnego rodzaju sprawozdań z życia Związku.

Na wsi tu i ówdzie zauważono pewnego rodzaju rywalizację, zresztą nieszkodliwą, między Związkiem Strzeleckim, a Związkiem Młodej Wsi. Sprawa rywalizacji została wyjaśniona i zlikwidowana.-

Od pewnego czasu nauczycielstwo szkół powszechnych na wsi, uchyla się od pracy w Związku Strzeleckim, motywując swój krok przeciążeniem pracą zawodową. Ta powściągliwość nauczycielstwa, zwłaszcza na wsi, dokąd nie zawsze ma możność dotrzeć instruktor, ujemnie odbija się zarówno na więzi organizacyjnej, jak i na wychowaniu obywatelskiem młodzieży Związku Strzeleckiego.-

W związku z niedostatecznem tu i ówdzie wychowaniem obywatelskiem zachodziły wypadki wkradania się do szeregów Związku Strzeleckiego nastrojów antysemickich. Wyraziły się one w kilku wypadkach biciem szyb w domach żydowskich przez członków Związku Strzeleckiego.-

Poza akcją świetlicową Związek Strzelecki urządzał kursy przysposobienia rolniczego oraz kurs dla przodowników organizacyjnych, który ukończyło 32 osoby.-

Straż Przednia.

Działalność nikła.-

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.-

Stowarzyszenia te prowadziły bardzo ożywioną i intensywną akcję organizacyjną przy ścisłym współudziale duchowieństwa katolickiego. Zorganizowano szereg imprez kulturalno-oświatowych. W niektórych oddziałach pod pozorem pracy religijnej, usiłują księża prowadzić akcję polityczną na rzecz Str.Narod. Dało się to zaobserwować z chwilą ukazania się na widowni Związku Młodej Wsi. Jest to uzasadnione tem, że niektórzy z pośród członków K.S.M., znużeni programem prac,

4

przeładowanych tematami religijnymi nie zawierającymi atrak cyjności, przechodzą do Związku Młodej Wsi.-

Wiele uwagi poświęciło Katolickie Stow-Młodzieży tworzeniu zespołów przysposobienia rolniczego.-

D z i a ł B.

Zrzeszenia gospodarcze.

C.O.O. i K.R.

Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych prowadziło w dalszym ciągu bardzo ożywioną działalność w postaci odczytów, pokazów i t.p. z różnych dziedzin życia gospodarczego.-

Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe.-

Spółdzielnie rolniczo-handlowe, istniejące we wszystkich niemal powiatach, dają dobre wyniki, eliminując pośrednictwo przy zbywaniu płodów rolnych. Rozwinięciu działalności stoi na przeszkodzie brak odpowiedniego kapitału obrotowego. Do organizacyj spółdzielczych ludność odnosi się z wielkiem zaufaniem.- Tworzenie dalszych spółdzielni w toku. W niektórych ośrodkach akcja spółdzielcza prowadzona jest przez Str.Narod. Propaganda spółdzielcza Str.Ludow. nie daje efektów.-

Kasy Stefczyka.

Ze względu na zamrożenie swych kredytów, Kasy Stefczyka walczą w wielu wypadkach z trudnościami.-

Koła Gospodyń Wiejskich.

Koła Gospodyń Wiejskich w dalszym ciągu prowadziły ożywioną działalność, urządzając kursy gotowań, higjeny domowej, uprawy [illegible], hodowli drobiu i t.p. Ożywionej działalności sprzyja dostateczna ilość instruktorek.-

D z i a ł C.

Organizacje b.Wojskowych

Związek Rezerwistów. Z pośród organizacyj b.wojskowych na czoło wysuwa się Związek Rezerwistów, grupujący naogół element politycznie-wyrobiony o wyraźnie określonej ideologji. Po rozwiązaniu BBWR na barkach Związku Rezerwistów, grupując element dorosły, spoczęła niejako konieczność reprezentowania obozu prorządowego. Po przeprowadzonej ostatnio selekcji członków, na skutek której wyeliminowano element chwiejny i ideowo słaby, Związek Rezerwistów okrzepł organizacyjnie. W pracy swojej szczególny nacisk kładzie na podniesienie poziomu wyrobienia obywatelskiego swych członków. Poza tem Związek Rezerwistów kontynuuje również wojskową pracę wyszkolenia członków, urządzając łącznie ze Związkiem Strzeleckim ćwiczenia polowe razem z lokalnymi oddziałami wojska, oraz wykłady z dziedziny wojskowej. Ogólnie Związek Rezerwistów jest organizacją b. żywą, a odpowiednio pokierowany może odegrać poważną rolę.-

D z i a ł D.

Organizacje ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

L.O.P.P. Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej kontynuowała akcję w kierunku wyszkoleniowym, urządzając odczyty, uświadamiające ludność o niebezpieczeństwie wojny gazowej.-

Polski Czerwony Krzyż. Przejawiał dużą ruchliwość propagandową, uwieńczoną wzrostem liczby członków i wzmocnieniem funduszów własnych.-

./.

5

Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet.- Prowadził akcję odczytową z dziedziny politycznej, społecznej i kulturalno-oświatowej. Pozatem w kilku punktach urządził kursy kroju i szycia. Ożywiona działalność charatatywna wyraziła się w urządzaniu imprez dochodowych, z których zyski obracano na zapomogi dla najbiedniejszych dzieci i ich dożywianie.-

Związek Straży Pożarnych.- Ochotnicze Straże Pożarne, poza działalnością w kierunku usprawnienia pogotowia pożarowego, prowadziły akcję kulturalno-oświatową, urządzając szereg przedstawień i zabaw.-

D z i a ł E.

Inne stowarzyszenia prowadziły zwykłą działalność statutową.-

D z i a ł F.

Stowarzyszenia nowo-powstałe i rozwiązane.

Nie notowano.-

Charakter organizacji	Stan w dniu 1.X.35	Zawieszono	W nadzorze	Rozwiązano przez władzę państw.	Rozwiązano drogą własn. uchwał	Zlikwidowano w trybie art 26	Założono nowych	Stan w dn. 31.III.36
1	2	3	4	5	6	7	8	9
a/ Stowarzyszenia i związki zarejestrowane	608	-	-	1	34	-	17	590
w/ oddziały:	2280	-	-	1	57	5	132	2349
Stowarzyszenia zwykłe	175	-	-	-	45	-	2	132
Spółdzielnie	237	-	-	-	-	-	2	239
ich oddziały /placówki/	103	-	-	-	-	-	1	104
Związki zawodowe	61	1	-	-	-	-	2	62
ich oddziały	143	-	-	-	1	-	12	154
Centrale stow.wyższej użyteczności	-	-	-	-	-	-	-	-
ich oddziały zarejestrowane	463	-	-	-	-	-	20	483
ich oddziały zwykłe	295	-	-	-	-	-	2	297

T.D.

6

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
WYDZIAŁ SPOŁECZNO-POLITYCZNY

Nr.PN 2[illegible]/ /36/ Tjn.

Sprawozdanie o życiu polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1.IV.do 30.IX.1936r.-

Białystok, dnia 28 października 1936r.

T A J N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w Warszawie

Przedkładam /przesyłam/ w załączeniu sprawozdanie o ruchu polskich związków i stowarzyszeń na terenie Województwa Białostockiego za okres od 1.IV.do 30.IX.1936r.-

LUBELSKI URZĄD WOJEWÓDZKI
2 LIST. 1936
Wpisano dn. 192 — r.
Zał.
Wzgl.

ZA W O J E W O D Ę

/ N. D W O R A K /
NACZELNIK WYDZ.SPOŁ.-POLIT.

Otrzymują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Nr.	1 - 4	- 4 egz.
Pan Wojewoda w Wilnie	"	5	- 1 "
" " w Nowogródku	"	6	- 1 "
" " w Brześciu nad Bugiem	"	7	- 1 "
" " w Warszawie	"	8	- 1 "
" " w Stanisławowie	"	9	- 1 "
" " w Tarnopolu	"	10	- 1 "
" " w Lublinie	"	11	- 1 "
" " w Łodzi	"	12	- 1 "
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	"	13	- 1 "
" " " " w Wilnie	"	14	- 1 "
" " " Okręgowego w Białymstoku	"	15	- 1 "
" " " " w Łomży	"	16	- 1 "
" " " " w Grodnie	"	17	- 1 "
" " wydz.Zam.Sądu Okręgowego w Suwałkach	"	18	- 1 "
Ekspozytura Nr 1 Oddz.Szt.Gł.w Wilnie	"	19	- 1 "
Samodzielny Referat Informacyjny D.O.K.III w Grodnie	"	20-21	- 2 "
" " " " IX w Brześciu n/B	"	22	- 1 "
" " " " I w Warszawie	"	23	- 1 "
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie	"	24	- 1 "
Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego	"	25-36	- 12 "
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku		37	- 1 "
" Komendant Wojewódzki PP. w Białymstoku		38	- 1 "
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku		39	- 1 "
A r c h i w u m	"	40-42	- 3 "
		Odbito	42 egzempl.

Po przyjęciu do wiadomości
A. A.
Lublin, dn. — 1 — 19 r.

W.P.

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE

z życia polskich legalnych stowarzyszeń i związków
na terenie Województwa Białostockiego
za okres od dnia 1.IV.1936 roku do dnia 30.IX.1936 roku

W S T Ę P .

Jakkolwiek okres letni z powodu prac rolnych mniej sprzyjał żywotności stowarzyszeniach i związkach, to jednak prac w nich postępowała tak pod względem organizacyjnym jak i statutowym naogół dość ożywiona.-

Pierwsze miejsce pod względem intensywności pracy stowarzyszeniowej zajął Związek Młodej wsi, który wykazał dużą ruchliwość i rozszerzył znacznie zasięg działania w terenie.-

Za Związkiem Młodzieży Wiejskiej postępuje Związek Rezerwistów. Przez zmontowanie Okręgowej Rodziny Związku Rezerwistów i częste inspekcje w terenie Zarządu Okręgowego Związku Rezerwistów prace w tym związku znacznie pchnięto naprzód.-

Związek Strzelecki utrzymał się mniej więcej w sferze dotychczasowego stanu posiadania.-

Natomiast O.T.O.i K.R. znacznie ożywiły swoją działalność. Przyczyniły się do tego wydatniejsze subsydiowania przez Wydziały Powiatowe oraz Izbę Rolniczą w szczególności przez przydział większej ilości instruktorów, którzy oparli swą pracę w terenie o Kółka Rolnicze, dając w ten sposób możność silniejszemu pulsowaniu w wegetacyjnym dotychczas życiu O.T.O.i K.R.-

Również i Straże Pożarne w okresie sprawozdawczym mogą się poszczycić dodatnim wynikiem w pracach w terenie.-

Inne organizacje - zależnie od czołowych jednostek w ich za-

rządach - pracowały w ramach swych statutów.-

-----oo0oo-----

Młod z.
Legion
Organi
ży Fr
Towarz
sytetu

8

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

DZIAŁ A.

Związki Młodzieży.

Młodzież akademicka.

Młodzież akademicka, grupująca się w Kole Akademików Białostoczan, studiujących w Wilnie i w takim że Kole studiujących w Warszawie, nie przejawiała żadnych działalności poza urządzeniem kilku zabaw towarzyskich.-

Legion Młodych.

Organizację tę uważać można pod względem działalności za nieistniejącą na terenie województwa.-

Młodzież Miejska.

Organizacje Młodzieży Pracującej.-

Ogniska O.M.P.nie wychodzą w swej działalności poza ramy statutowe i ograniczały się do pracy świetlicowej.-

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego.

Obok działalności kulturalno-oświatowej, prowadzonej wyłącznie pod kątem interesu klasy robotniczej, TUR prowadził robotę polityczną, siejąc dyskretnie nienawiść do obecnego ustroju Państwa. Ponadto w szeregi TUR-u wciska się coraz więcej młodzieży o bardzo radykalnych przekonaniach i grozi TUR-owi opanowanie przez czynniki komunistyczne.-

W całokształcie stosunków społecznych większego znaczenia TUR nie posiada.-

./.

Młodzież wiejska .

Związek Młodej Wsi. Na czoło organizacji młodzieżowych na wsi wybija Związek Młodej Wsi i zyskuje sobie pełne prawa obywatelstwa. Polityka organizatorów, by zakładać koła tej organizacji w miejscowościach, gdzie młodzież nie zorganizowała się w Związkach Strzeleckich szczególnie na terenach z mieszaną ludnością białoruską - wydaje dodatnie wyniki. Prowadzenie zaś przez ten związek przysposobienia rolniczego, ujawniającego się efektywnie w poprawie uprawy rolnej, a przez to osiąganie coraz większej korzyści z roli przez ludność wiejską, daje gwarancje szybkiego rozwoju tej organizacji na wsi. Nadto zaznaczyć należy, że ostrość zwalczania Z.M.W.przez kler katolicki znacznie stępiała i ogranicza się jedynie do zwalczania Z.M.W.w tych miejscowościach gdzie są koła K.S.M.i to głównie w okresie organizowania nowych placówek Z.M.W. Odczuwa się jednak w dalszym ciągu brak odpowiednich instruktorów oraz środków na ich utrzymanie w terenie.-

Młodzież Mieszana

Związek Strzelecki. Działalność Związku Strzeleckiego polegała na prowadzeniu i przerabianiu programu w zakresie P.W.i W.F.oraz w pracy świetlicowej i w przysposobieniu rolniczym. Naogół stan posiadania ilości członków nie zmniejszył w tej organizacji. Przewidziane korzyści przez członków Z.S.przy zaciąganiu do czynnej służby wojskowej, a przez wykonanie warunków P.W.będzie zawsze przynętą dla młodzieży do garnięcia się w szeregi Z.S. Stwierdzić również należy, że kler

./

9

katolicki prawie zupełnie przestał zwalczać Z.S.w terenie co przyczynia się w dużym stopniu do szerzenia idei Z.S. wśród mas młodzieży.-

Należy zaznaczyć, że Z.S.przeżywa obecnie okres xxxx reorganizacji wewnętrznej.-

Straż Przednia.

Nie przejawiała działalności.-

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.-

Organizacja K.S.M., działająca pod silnym nadzorem duchowieństwa katolickiego, wykazuje żywotną działalność. Niemal każdy z księży katolickich, chcąc się wykazać przed swymi władzami owocami pracy społecznej, musi intensywnie zajmować się rozwojem K.S.M. Nic też dziwnego, że organizacje K.S.M.mając w miejscowym klerze stałego nadzorcę i opiekuna, doradcę i nauczyciela, rozwijać się muszą. Koła K.S.M.biorą czynny udział w akcji przysposobienia rolniczego i ostatnio wysuwają żądania przydzielenia im instruktorów wojskowych do prowadzenia w szeregach K.S.M.- P.W. Urządzały też dużo imprez kulturalno-oświatowych i rozrywkowych. Zdarzały się jeszcze ciągłe wypadki, że księża uprawiają akcję polityczną na rzecz Stron.Narodowego w organizacjach K.S.M..-

D Z I A Ł B.

Zrzeszenia gospodarcze .

O.T.O.i K.R.

Wśród organizacji gospodarczych wysuwa się na pierwsze miejsce O.T.O.i K.R., zajmując się przedwszystkim podniesieniem kultury rolnej przez dobór i sprowadzanie dla członków gatunkowych rodzajów zbóż, które w terenie

./.

przez brak odmian zdegenerowały się i są mało wartościowe przy sprzedaży, szczególnie nie nadają się na eksport; zakładają sady, zwłaszcza w miejscowościach po dokonanej komasacji; zakładają mleczarnie spółdzielcze, urządzają spędy trzody chlewnej i jej sprzedaż, wprowadzają racjonalną hodowlę konia remontowego oraz bydła rasowego i trzody chlewnej, by w ten sposób podnieść wartość wogóle produktów rolnych.-

Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe.-

Nie wszystkie jeszcze Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe spełniają swe zadania należycie z powodu braku odpowiednich kapitałów obrotowych. Niektóre jednak opanowały zupełnie miejscowy rynek skupu zboża a nawet trzody chlewnej, bydła rogatego i t.d.przez co usunęły nieuczciwych pośredników, pasożytujących na mało orientujących się w cenach ludności wiejskiej, która przy zbywaniu się produktów rolnych w postaci zbóż, lnu, konopi i płótna padała ofiarą pośredników-handlarzy.-

Kasy Stefczyka.

Kasy Stefczyka, licznie rozsiane obok Kas Gminnych w terenie wiejskim, trudnią się wyłącznie udzielaniem drobnych kredytów dla rolników. Odczuwają jednak brak dopływu gotówkowego, wskutek czego nie są w stanie rozwinąć swej pomocy dla rolników w szerszym zakresie potrzeb.-

Koła Gospodyń Wiejskich.-

Rozwój K.G.W.dał się zauważyć w kierunku rozszerzenia zasięgu działania w terenie przez pracę w dziedzinie hodowli ~~xxxxx~~ drobiu i uprawy warzyw oraz urządzania kursów wyrobu płótna.-

./.

10

D Z I A Ł C.

Organizacje b.Wojskowych.

Związek Rezerwistów.

Wskutek dokonania montażu Okręgowej Rodziny Rezerwistów i częstych inspekcji do najdalszych kół Z.R. ze strony Okręgowego Zarządu Związku Rezerwistów pchnięto znacznie naprzód pracę w Z.R. Założenie niemal przy każdym kole Z.R.Rodziny Rezerwistów związało tę organizację zupełnie z terenem i zpopularyzowało jej cele na szeroką skalę. Prowadzenie obok przeświczenia członków Z.R. w postępie zdobyczy natury technicznej i wykształcenia wojskowego, uświadomienia obywatelskiego, wywołuje dodatnie rezultaty w garnięciu się ruchliwszych jednostek do zakładania sklepów na wsi, eliminując element żydowski z tej dziedziny zagadnień na wsi. Daje się jednak odczuwać brak w tej akcji ośrodków o zakresie powiatowym, któreby dostarczały sklepom wiejskim odpowiedniej jakości towarów, tak, że sklepikarze wieśniacy zmuszeni są nabywać towary u pośredników-żydów.-

Nadto odczuwa się brak w Z.R.płatnych instruktorów, których koła Z.R.nie mogą utrzymać ze swych drobnych składek.-

D.Z I A Ł D.

Organizacje ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

L. O. P. P.

Urządzenie przez L.O.P.P.szeregu pokazów, które miały na celu wykazanie szerokiemu ogółowi ludności grozy wojny powietrznej, przyjęto zostało przez ludność w ośrod-

kach miejskich dodatnio. By dotrzeć jednak także z propagandą do mas wiejskich , nawiązano kontakt z duchowieństwem, które dość chętnie z ambon zachęcało ludność do dawania posłuchu wysyłanym instruktorom IOPP., wygłaszającym odpowiednie referaty tak, że ludność wiejska deklaruje chętnie składki członkowskie do IOPP.w naturze

Polski Czerwony Krzyż .-

W okresie sprawozdawczym organizował P.C.K.drużyny ratownicze, ćwiczenia praktyczne z ratownictwa ogólnego i przeciwgazowego. Mianowany z początkiem roku bieżącego przez Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża inspektor na województwo białostockie okazuje intensywną działalność, co wpływa na ożywienie czynności P.C.K.we wszystkich jednostkach organizacyjnych Polskiego Czerwonego Krzyża na terenie województwa.-

Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet.-

Z.P.O.K. prowadził przede wszystkim działalność filantropijną, urządzając kolonje, półkolonje letnie, dziecińce, dożywianie dzieci najbiedniejszych i t.d. Nadto prowadził pracę świetlicową, organizując kursy szycia bielizny, gotowania i t.d.-

Straże Pożarne.-

Nadmierna ilość pożarów, jaka miała miejsce w b.r., była dodatnim podłożem do wydatnego rozwoju organizacji Straży Pożarnej. Ludność zrozumiała, że należy organizować Straże Pożarne. Tym się znamionuje silny rozwój Straż Pożarnych w okresie sprawozdawczym i to przez stworzenie coraz nowych kół oraz motoryzację. Ta ostatnia zasięgiem obejmuje nawet teren wiejski /Suchowola/. Stworzenie instruktorów pożarnictwa we wszystkich powiatach, prze -

./.

11

szkolenie komendantów i t.p.posunęło znacznie naprzód pracę w tej dziedzinie. Brak jeszcze ciągle inwentarza pożarniczego oraz remiz daje się dalej znacznie odczuwać.

D Z I A Ł E.

Inne stowarzyszenia prowadziły zwykłą działalność statutową.-

Między innymi Akcja Katolicka wykazała ruchliwą działalność przez urządzanie zjazdów powiatowych, imprez dochodowych i rozrywkowych w oddziałach K.S.M.-

Zaznaczyć należy, że Stowarzyszenie Mieszkańców Przedmieść w Białymstoku wykazało dużą żywotność przez podnoszenie kulturalno-oświatowe mieszkańców przedmieść, do niedawno zapomnianych. MNemniej dużą ruchliwość okazała w okresie sprawozdawczym Liga Morska i Kolonialna oraz Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych.-

D Z I A Ł F.

Stowarzyszenia nowo-powstałe i rozwiązane .

Wzrost stowarzyszeń i związków oraz zmiany ilościowe wykazano w liczbowym zestawieniu,-

------ooOoo------

Charakter organizacji	Stan w dniu 31.III. 1936r.	Zawieszono	w nadzorze	Rozwiązano		Zlikwidowano w trybie art.26	Założono nowych	Stan w dniu 30 września 1936r.	Uwagi
				przez władzę państw.	drogą własn. uchwał				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a/Stowarzyszenia i związki zarejestrowane	691	-	-	-	-	-	26	717	
b/oddziały:	2599	1	-	-	8	15	154	2729	
Stowarzyszenia zwykłe	177	-	-	-	-	12	15	180	
Spółdzielnie	271	-	-	-	2	-	8	277	
ich oddziały /placówki/	104	-	-	-	3	-	12	113	
Związki Zawodowe	59	-	-	-	3	-	4	60	
ich oddziały	182	-	-	6	1	-	16	191	
Centrale stowarzyszeń wyższej użyteczności	-	-	-	-	-	-	-	-	
ich oddziały zarejestrow.	495	-	-	-	-	-	84	579	
ich oddziały zwykłe	380	-	-	-	-	-	30	410	

12

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
Wydział Społeczno-Polityczny

Nr.PN.313/1/37.Tjn.

Białystok, dn.20 kwietn.1937r.

Sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1 października 1936r. do 31 marca 1937 roku.-

TAJNE !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w Warszawie

Sam. Ref. Inf. D. O. K. IX.

Wpłynęło 4 V 37 Inf. Dn. 7.

DOWÓDZTWO OKRĘGU KORPUSU No IX.

4 MAJ. 1937

Zogs

Przedkładam /przesyłam/ w załączeniu sprawozdanie o ruchu polskich związków i stowarzyszeń na terenie województwa Białostockiego za okres od 1 października 1936r. do 31 marca 1937 roku.-

ZA WOJEWODĘ

/A. DWORAK/

NACZELNIK WYDZ.SPOŁ.-POLIT.

Otrzymują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Nr.1 - 4	4 egz.
Pan Wojewoda w Wilnie	" 5	1 "
" " w Nowogródku	" 6	1 "
" " w Brześciu nad Bugiem	" 7	1 "
" " w Warszawie	" 8	1 "
" " w Stanisławowie	" 9	1 "
" " w Tarnopolu	"10	1 "
" " w Lublinie	"11	1 "
" " w Łodzi	"12	1 "
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	" 13	1 "
" " " w Wilnie	" 14	1 "
" " " Okręgowego w Białymstoku	" 15	1 "
" " " " w Łomży	" 16	1 "
" " " " w Grodnie	" 17	1 "
" " Wydz.Zam.Sądu Okręgowego w Suwałkach	" 18	1 "
Ekspozytura Nr.1 Oddz.Szt.Gł.w Wilnie	" 19	1 "
Samodzielny Ref.Infor.DOK.III w Grodnie	" 20-21	2 "
" " " " IX w Brześciu n/B	" 22	1 "
" " " " I w Warszawie	" 23	1 "
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie	" 24	1 "
Panowie Starostowie Pawiatowi województwa Białostock.	" 25-36	12 "
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku	" 37	1 "
" Komendant Wojewódzki PP.w Białymstoku	" 38	1 "
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku	" 39	1 "
A r c h i w u m	" 40-42	3 "
	Odbito	42 egz.

W.

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE

z życia polskich legalnych stowarzyszeń i związków
na terenie województwa białostockiego
za okres od 1 października 1936 r. do 31 marca 1937 r.

- - - o o o - -

C Z Ę Ś Ć O G Ó L N A.

W S T Ę P.

Życie polskich stowarzyszeń i związków w okresie sprawozdawczym cechowały w dalszym ciągu marazm, bezprogramowość, oraz liczne braki i niedociągnięcia organizacyjne, podnoszone już niejednokrotnie w sprawozdaniach poprzednich.-

Przyczyn tego zjawiska dopatrywać się trzeba w pierwszym rzędzie w rozbiciu społeczeństwa polskiego pod względem politycznym wogóle, a z drugiej strony w fakcie likwidacji BBWR. Większość bowiem organizacyj społecznych w ostatnim dziesięcioleciu opanowana została przez działaczy porządkowych tkwiących politycznie w BBWR i czerpiących stamtąd aktualne nastawienia i impuls do pracy. Z chwilą likwidacji Bloku i wygaśnięcia źródła elementów stanowiących dotychczas o dynamice akcji społecznej - działalność większości organizacyj i związków prawie zamarła.-

Dalszą przyczyną słabych wyników i rezultatów pracy tak licznych wszędzie nnnan organizacyj społecznych było zbytnie ich rozdrobienie i nadmiar organizacyj działających równolegle, mimo, tych samych celów i założeń.-

Wreszcie podnieść również należy jedną ze specyficznych przyczyn dla województwa białostockiego, a mianowicie brak odpowiednich ludzi nadających się do pracy na odcinku społecznym. Brak tego rodzaju działaczy daje się specjalnie odczuwać na stopniu wojewódzkim i na stopniu najniższym, to jest na terenie gromady,

13

13

względnie wsi. Białystok bowiem będący siedzibą władz i urzędów II instancji, a z tego tytułu i siedzibą wyższych ogniw organizacyjnych różnych stowarzyszeń i związków - nie ma właściwie poza elementem urzędniczym, ludzi chętnych i przygotowanych do pracy społecznej. Gros bowiem mieszkańców Białegostoku stanowią kupcy i przemysłowcy żydowscy, a wreszcie element robotniczy nienadający się do tej pracy. Wieś zaś zwłaszcza w powiatach północno wschodnich zamieszkuje element zupełnie surowy i odnoszący się z dużą podejrzliwością i obojętnością do wszelkich poczynań i akcji społecznych.-

Powiaty zachodnie województwa pozostające pod dominującym wpływem Str.Narodowego zaabsorbowane były w okresie sprawozdawczym hasłami i akcją tegoż stronnictwa i poza bojkotem handlu żydowskiego nie poświęcały większej uwagi zagadnieniom społecznym. Największą jeszcze prężność organizacyjną i działalność przejawiały tam Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży, a w pewnym stopniu i stowarzyszenia wyższej użyteczności.-

Moment przełomowy w życia społecznym województwa i niejako poderwanie z dotychczasowego marazmu wywołał fakt ogłoszenia deklaracji O.Z.N. W następstwie tego wydarzenia wszystkie prawie organizacje prorządowe zgłosiły natychmiast swój akces do O.Z.N. i ~~pomnwrażaniantagonymnaraznia~~ ~~pobitpoznano~~ ożywiły do pewnego stopnia swoje wewnętrzne życie organizacyjne. Obecnie wyczekują te organizacje z dużą niecierpliwością rozpoczęcia prac organizacyjnych przez Kierownictwo O.Z.N. i wydania odpowiednich dyrektyw. Wśród szerokich sfer społeczeństwa istnieje bowiem powszechne przeświadczenie o konieczności unormowania dotychczasowych metod pracy na odcinku społecznym i skupienia rozdrobnionej dziś energii społecznej. Odpowiednich posunięć w tym kierunku oczekuje się od nowo-powstałego O.Z.N.

Z ujemnych przejawów zaobserwowanych w życiu związków i stowarzyszeń, a pozostających w związku z ogłoszeniem deklaracji O.Z.N. należy wymienić negatywne ustosunkowanie się członków Str.Nar. do stowarzyszeń wyższej użyteczności /L.O.P.P.- Liga Morska i t.d./ na terenie powiatów zachodnich województwa.-

Działacze narodowi wykorzystując mianowicie fakt zgłoszenia akcesu do O.Z.N. przez Zarządy Główne stowarzyszeń wyższej użyteczności - zarzucają tym stowarzyszeniom brak apolityczności i nawołują do bojkotu tych stowarzyszeń. Wchodzą tu w grę momenty czysto polityczne, a prowadzona w tym kierunku akcja zaczyna odbijać się bardzo ujemnie na stanie posiadania stowarzyszeń wyższej użyteczności.-

- - - - - o o o - - - - -

14

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

DZIAŁ A.

Związki Młodzieży.

Młodzież akademicka. Organizacyj akademickich poza Białymstokiem na terenie województwa nie ma. Koło akademików w Białymstoku w okresie sprawozdawczym nie przejawiało żadnej działalności urządziło jedynie kilka zabaw towarzyskich.-

Legion Młodych. Organizacja ta poza Białymstokiem nie przejawiała w reszcie powiatów województwa prawie żadnej działalności Białostocki Obwód Legionu Młodych został niedawno reaktywowany przez Centralę w Warszawie. Rozwój Obwodu jest słaby, dotychczasowa działalność ograniczyła się do wydania i kolportowania ulotek, zawierających założenie ideologiczne Legionu .-

Organizacja Młodzieży Pracującej O.M.P. Młodzież z miejska.

O.M.P. poza Białymstokiem i Suwałkami na tut. terenie nie istnieje, przy czym w Suwałkach ta organizacja jest w stadium likwidacji, a w Białymstoku obecne kierownictwo dąży do znalezienia sposobu zbytu wytworów wykonanych przez ompiaków. W tym celu zabiegają o uzyskanie odpowiednich funduszów dla założenia spółdzielni pracy.-

Działalność O.M.P. aczkolwiek w wąskich ramach stoi naogół na wysokości zadania.-

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego T.U.R.

T.U.R. poza Białymstokiem, Grodnem, Bielskiem i Wys.-Mazow. nie istnieje. T.U.R. w Białymstoku w okresie sprawozdawczym był najbardziej ruchliwą organizacją młodzieżową. Oprócz periodycznie urządzanych pogadanek i odczytów we własnym lokalu zostało urządzono jedno przedstawienie i 4 "poranki kultury robotniczej", na które przejeżdżali prelegenci z Warszawy. Działalność ta wpłynęła na spopularyzowanie organizacji w środowisku robotniczym, co się wyrażało w masowym udziale sfer robotniczych we wszystkich imprezach. W związku z tym na T.U.R. zwróciła specjalną uwagę Kompartia i w konsekwencji T.U.R. pod płaszczykiem legalności --stawał się coraz bardziej komórka KPZB. Kres temu położyła przeprowadzona w lutym b.r. likwidacja Komitetu Miejskiego K.Z.M. i aresztowanie trzech członków T.U.R. Obecnie działalność T.U.R-u nie wykracza poza ramy statutowe, aczkolwiek pewna ilość członków komunizujących pozostała w organizacji.

W pozostałych miejscowościach T.U.R. spełnia rolę komórki organizacyjnej PPS. ciążącej ku doktrynie komunistycznej.-

Młodzież wiejska.

Związek Młodej Wsi.

Wykazał się pewną ruchliwością na wsi. Jednak z braku instruktorów praca Kół Związku nie wydała należytych rezultatów, oprócz działalności w dziedzinie przysposobienia rolniczego młodzieży.-

Ponadto kontrakcja duchowieństwa, które zwalcza tę organizację przy każdej sposobności oraz wzmożona działalność Kółek Rolniczych wstrzymuje przypływ członków, wskutek czego organizacja ta nie odgrywa większego znaczenia w terenie.-

15

Związek Młodzieży Ludowej.

Nie przejawił żadnej działalności i wogóle nie rokuje rozwoju.-

Młodzież mieszana.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.

Najliczniejszą i najżywotniejszą organizacją młodzieżową jest K.S.M. Cieszy się ono dużą popularnością wśród społeczeństwa, z jednej bowiem strony popierane jest usilnie przez duchowieństwo, a z drugiej, aczkolwiek działalności politycznej obecnie nie uprawia, posiada na nie wpływ Str.Nar., pragnąc podporządkować sobie poszczególne oddziały. Naogół element zgrupowany w K.S.M. w porównaniu z innymi organizacjami jest mniej inteligientny i zainteresowania swoje w ostatnim czasie kieruje przeważnie na sprawy związane z kultem religijnym.-

Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży brały liczny udział w obchodach i imprezach urządzanych przez Akcję Katolicką oraz urządziły w okresie karnawału kilka zabaw tanecznych.-

Związek Strzelecki.

Drugie dominujące stanowisko w ruchu młodzieżowym zajmuje Związek Strzelecki.-

Działalność Związku ograniczyła się do prowadzenia pracy świetlicowej i organizowania kursów dla instruktorów P.W. oraz ćwiczeń członków w zakresie wychowania fizycznego. Na ogół ilość członków nie zwiększyła się. W organizacji tej daje się odczuć brak ludzi wykwalifikowanych inteligentnych i chętnych do pracy, którzyby potrafili zainteresować i wciągnąć młodzież do Związku, wskutek czego warunki jego rozwoju są b.trudne. Związek Strzelecki jako organizacja prorządowa - wśród znacznego odłamu społeczeństwa, opozycyjnie do Rządu ustosunkowanego, nie cieszy się popularnością, pomimo, że żadnej działalności po-

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W OLSZTYNIE 4

litycznej nie uprawia. I chociaż ogólnie nie zwalcza go duchowieństwo katolickie, to jednak spotyka się często z niechęcią dorastającej młodzieży.

D Z I A Ł B.

Zrzeszenia gospodarcze.

O.T.O. i K.R.

Działalność O.T.O. i K.R. staje się z roku na rok coraz bardziej ruchliwą i popularną wśród rolników. Ilość kółek rolniczych i członków wzrasta, bowiem rolnicy widząc realne korzyści chętnie zakładają nowe koła.-

W okresie sprawozdawczym, poza normalnymi pracami nad podniesieniem kultury rolnej i zwiększaniem rentowności gospodarstw rolnych, urządzono cały szereg kursów rolniczych hodowlanych, ogrodniczo-pszczelarskich oraz w niektórych powiatach tkackich. Prócz tego O.T.O. i K.R. zainteresowało się akcją spółdzielczą, szczególnie w kierunku mleczarskim. Spółdzielnie te rozwijają się dobrze i oddają duże usługi wkładom szczególnie w dziedzinie regulacji cen artykułów rolnych.

O.T.O. i K.R. na terenie powiatu wysoko-mazowieckiego oprócz działalności na polu rolniczo-gospodarczym usiłowało, przez urządzanie kursów spółdzielczo-rolniczych, przeciwdziałać zaostrzonym nastrojom antyżydowskim przez skierowanie nastawienia umysłów ludności na tory legalnego i rzeczowego zwalczania handlu żydowskiego.-

Kasy stefczyka.

W pracy swej nadal walczą z brakiem kredytów obrotowych. Poza udzielaniem drobnych pożyczek, innej działalności nie prowadziły.-

4

16

Koła gospodyń wiejskich.

W okresie sprawozdawczym wykazały ożywioną działalność zorganizowano wiele zespołów konkursowych wychowu drobiu, ogródków warzywnych, lniarskich, higieny domowej i zespołów gospodarstw trzodowniczych oraz kilka pokazów i parę wystaw.-

Na uwagę zasługuje założenie w okresie sprawozdawczym kilku Polskich Chrześcijańskich Kas Bezprocentowych, które dopomagają niezamożnym Polakom do założenia i prowadzenia przedsiębiorstw handlowych i warsztatów rzemieślniczych.-

D Z I A Ł C.

Organizacje b.wojskowych.

Związek Rezerwistów.

Związek Rezerwistów poza urządzaniem imprez dochodowych, pracy świetlicowej w dziedzinie kulturalno-oświatowej i ćwiczeń wojskowych działalności zasługującej na omówienie nie przejawiał.

Na ogół prace Zw.Rez. z wyjątkiem pow.grodzieńskiego nie posiadały należytego tempa i nasilenia, a niektóre koła z powodu bezczynności weszły w stan likwidacji.-

Na terenie niektórych powiatów Koła Zw.Rez.w końcu lutego zwołały delegatów wszystkich pokrewnych organizacyj, stojących na gruncie prorządowym, i na odbytych zebraniach zgłosiły swój akces do O.Z.N.

Związek Legionistów, P.O.W., Zw.Oficerów i Podoficerów Rezerwy i Związek Inwalidów Wojennych poza urządzaniem walnych zebrań i odnowieniem zarządów prowadziły wyłącznie prace o charakterze samopomocowym oraz brały udział w zbiórce na Fundusz Obrony Państwa.-

D Z I A Ł D.

Zrzeszenia ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

L. O. P. P.

Stan posiadania L.O.P.P.w porównaniu z ubiegłym okres sprawozdawczym zmianie nie uległ. Z ważniejszych prac tej organizacji zasługuje na podkreślenie urządzanie kursów z dziedziny O.P.L.G. dla dorosłych oraz w niektórych miae oddzielnie dla młodzieży.-

Oprócz tego zwrócono szczególną uwagę na ćwiczenia praktyczne drużyn odkażających i posterunków obserwacyjno -meldunkowych.-

W czasie trwania Tygodnia Lotniczego zostało wygłoszwiele odczytów i przemówień propagandowych, a na terenach niektórych powiatów były urządzone wystawy eksponatów z O.P.L.G. oraz ratowniczych łącznie z P.C.K.

Polski Czerwony Krzyż.

Działalność Czerwonego Krzyża rozwija się pomyślnie. Okręg Białostocki liczy około 10.000 członków w tym 5.000 młodzieży szkolnej./na terenie województwa około 13.000 ków/ Okres zimowy został wykorzystany na urządzanie kurs które prawie wszędzie cieszyły się dużą frekwencją. Na specjalne podkreślenie zasługuje fakt nabycia przez Okręg Białostocki wozu sanitarnego, który jest oddany do użytk nowopowstałego pogotowia ratunkowego w Białymstoku. Pogo wie to jest pierwszą i jedyną tego rodzaju polską placówk na terenie całego województwa.-

Związek Straży Pożarnych.

Ochotnicze Straże Pożarne przejawiały działalność nie tylko w kierunku usprawnienia pogotowia pożarowego, l także i na polu kulturalno-oświatowym.-

W ostatnim półroczu zwrócono dużo uwagi na zaopatrz nie straży w sprzęt, jednak z powodu braku funduszów za-

17

biegi w tym kierunku nie dały pożądanych rezultatów.

Należy nadmienić, że liczne miejscowości proszą o założenie straży. Miejscowe Oddziały Powiatowe na razie wstrzymują się z zakładaniem straży, bowiem nie mają dostatecznych funduszów na ten cel.-

Liga Morska i Kolonialna.

Liga Morska i Kolonialna rozwija ożywioną działalność mającą na celu werbowanie nowych członków i propagandę wśród ludności znaczenia morza dla Polski.-

W rocznicę odzyskania dostępu do morza Liga w wielu miejscowościach urządziła uroczyste akademie.-

D Z I A Ł E.

Inne stowarzyszenia prowadziły zwykłą działalność statutową.-

Stowarzyszenie Mieszkańców Przedmieść w dalszym ciągu wykazuje dużą ruchliwość, dążąc przede wszystkim do podniesienia przedmieść pod względem kulturalnym. Ponadto Stowarzyszenie zakłada i prowadzi przedszkola, biblioteki i urządza wiele odczytów dla swych członków.-

Władze sądowe rozwiązały kilka pracowniczych związków zawodowych.-

D Z I A Ł F.

Stowarzyszenia nowo-powstałe i rozwiązane.

Zmiany ilościowe stowarzyszeń i związków wykazano w liczbowym zestawieniu.-

Charakter organizacji	Stan w dniu 1. X. 1936r.	Sytuacja w czasie od 1.X.1936 roku do 31.III.1937r.						Stan w dniu 1.IV.1937 r.
		zawieszono	w nadzorze	Rozwiązano przez władzę państw.	Rozwiązano drogą własn. uchwał	Zlikwidowano w trybie art.26	Założono nowych	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Stowarzyszenia i związki zarejestrowane	735	-	-	-	1	3	19	747
o/oddziały	2730	-	-	-	128	-	146	2751
Stowarzyszenia zwykłe	180	-	-	-	-	10	4	174
Spółdzielnie	277	-	-	-	12	-	5	272
ich oddziały /placówki/	45	-	-	-		-	12	57
Związki Zawodowe	54	-	-	1	-	14	5	45
ich oddziały	202	-	-	1	15	-	9	192
Centrale stowarzyszeń wyższej użyteczności	-	-	-	-	-	-	-	-
ich oddziały zarejestrowane	576	-	-	-	-	-	40	617
ich oddziały zwykłe	313	-	-	-	-	-	14	329

18

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
Wydział Społeczno-Polityczny

Nr.PN.313/2/37 T.

Białystok, dnia 18. paźdz. 1937r.

Sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1 kwietnia do 1 października 1937 roku.-

TAJNE !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament 1 Polityczny

w Warszawie

Urząd Wojewódzki przedkłada /przesyła/ sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń na terenie województwa białostockiego za okres od dnia 1 kwietnia do dnia 1 października 1937r.

22 PAŹ. 1937 Ho42

ZA WOJEWODĘ
Dworak
/A. DWORAK/
NACZELNIK WYDZ.SPOŁ.-POLITYCZNEGO

Otrzymują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Nr.1 - 4 -	4	egz
Pan Wojewoda w Wilnie	" 5 -	1	"
" " w Nowogródku	" 6 -	1	"
" " w Brześciu nad Bugiem	" 7 -	1	"
" " w Warszawie	" 8 -	1	"
" " w Stanisławowie	" 9 -	1	"
" " w Tarnopolu	" 10 -	1	"
" " w Lublinie	" 11 -	1	"
" " w Łodzi	" 12 -	1	"
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	" 13 -	1	"
" " " " w Wilnie	" 14 -	1	"
" " " Okręgowego w Białymstoku	" 15 -	1	"
" " " " w Łomży	" 16 -	1	"
" " " " w Grodnie	" 17 -	1	"
" " Wydz.Zam.Sądu Okręgowego w Suwałkach	" 18 -	1	"
Ekspozytura Nr.1 Oddz.Szt.Gł.w Wilnie	" 19 -	1	"
Samodzielny Ref.Infor.DOK.III.w Grodnie	" 20-21 -	2	"
" " " " IX w Brześciu nad Bugiem	" 22 -	1	"
" " " " I w Warszawie	" 23 -	1	"
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie	" 24 -	1	"
Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego	" 25-36 -	12	"
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku	" 37 -	1	"
" Komendant Wojewódzki PP.w Białymstoku	" 38 -	1	"
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku	" 39 -	1	"
Archiwum	" 40-42 -	3	"
	Odbito	42	egz.

Sam. Ref. Inf. D. O. K. IX.
Wpłynęło 7/X 37
L. 1/ Inf. tjn/ r.

W.D.

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE

z życia polskich związków i stowarzyszeń
za okres od 1 kwietnia do 1 października 1937 roku

CZĘŚĆ OGÓLNA

Tempo życia społecznego w okresie sprawozdawczym, jak zwykle o tej porze, uległo znacznemu osłabieniu. Z jednej strony wpłynęła na to pora intensywnych robót polnych na wsi oraz czas urlopów, w którym działalność wielu organizacji ulega zawieszeniu i ożywia się dopiero z początkiem jesieni.-

Z momentów, które dominująco wpływały na kształtowanie się warunków i dynamikę życia polskich związków i stowarzyszeń trzeba wymienić przede wszystkim wzmożenie się ruchu politycznego w okresie sprawozdawczym, oraz nienotowane dotychczas rozbicie i rozkład na odcinku politycznym.-

W powiatach zachodnich województwa, gdzie dominują wpływy Stronnictwa Narodowego, życie społeczne zepchnięte zostało na drugi plan i zastąpione zainteresowaniami politycznymi. W następstwie tego, tak liczne do niedawna i dość żywotne organizacje o charakterze kulturalno-oświatowym b.wojskowych i tp., a w szczególności organizacje młodzieżowe dotknięte zostały kryzysem organizacyjnym i zaledwie utrzymują się na powierzchni. Młodzież garnie się chętnie do różnych akcji politycznych i bierze w nich żywy udział. Dotychczasowe znaczenie i wpływy różnych organizacji społecznych, a w szczególności młodzieżowych pod presją czynnika politycznego - uległy nieomal całkowitej likwidacji. Zmajoryzowane zaś przez ten czynnik nie odgrywają obecnie prawie żadnej roli w układzie stosunków społecznych.-

./.

Akcja Stronnictwa Narodowego, prowadzona przeważnie pod hasłem bojkotu handlu żydowskiego, pobudziła jedynie energię na odcinku gospodarczym i znacznie ożywiła działalność różnych organizacji o charakterze gospodarczym.-

W tej podnieconej atmosferze o silnych wpływach Str.Narodowego na życie wsi i miasteczek w powiatach zachodnich województwa - potrafiły jedynie Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży utrzymać swój stan posiadania z nienaruszoną prężnością organizacyjną.-

Nie brakowało jednak i w tych organizacjach akcentów politycznych a zwłaszcza w oddziałach pozostających pod opieką księży, angażujących się czynnie w życiu Str.Narodowego, względnie sympatyzujących z tym ugrupowaniem politycznym.-

Prowadzona z istnym fanatyzmem akcja bojkotu handlu żydowskiego wywołała równocześnie żywiołowy pęd do szukania środków i sposobów zastąpienia tego handlu przez placówki chrześcijańskie. To też w okresie sprawozdawczym notowano cały szereg zjazdów, konferencji i kursów mających na względzie podniesienie wiedzy fachowej wśród kupiectwa polskiego, zakładanie Hurtowni w celu uniezależnienia się od handlu żydowskiego, organizowanie instytucyj kredytowych i t.d.-

Wszystkie te akcje organizowane przeważnie z inicjatywy i pod egidą Str.Narodowego cechowały nerwowość i impulsywność o bardzo dużym napięciu, przeradzające się dość często w akty terroru i przymusu fizycznego stosowanych względem ludności żydowskiej, zamieszkałej po wsiach i miasteczkach. Trzeba też zaznaczyć, że sytuacja drobnego kupiectwa żydowskiego po mniejszych osiedlach staje się z każdym dniem coraz bardziej beznadziejną, a różne objawy zdają się wskazywać na to, iż mimo silnego podparcia moralnego i materialnego z zewnątrz, handel żydowski może zostać wyrugowany ze wsi i miasteczek.-

Powodzenia akcji za odżydzeniem handlu nie można jeszcze jednak całkowicie dziś przesądzać. Mimo bowiem nakładu dużej energii i zapału

nosi ona ciągle cechy poczynań chaotycznych i nieskoordynowanych. Momenty ~~xxxxx~~ emocjonalne górują tu nad zimnym rozsądkiem i tak potrzebną w tego rodzaju walce organizacją środków i sił. Na czoło zaś tych niedomagań i potrzeb w prowadzonej akcji wysuwa się brak środków finansowych, względnie odpowiednio zorganizowanego kredytu.-

Jak wynika z powyższych wywodów życie większości polskich związków i stowarzyszeń w okresie sprawozdawczym upływało pod hasłem walki z żydowstwem. Podobnie zresztą, jak to się dzieje dzisiaj i na odcinku polskiego życia politycznego, gdzie zagadnienie żydowskie stanowi oś zainteresowań i przykuwa uwagę całego społeczeństwa, dość często ze szkodą dla dużo poważniejszych i istotniejszych zagadnień państwowych.-

Swego rodzaju odprężenie i atmosferę nie co odmiennych zainteresowań na odcinku życia społecznego - wniosły obchody doroczne, urządzane zwykle w miesiącach letnich przez stowarzyszenia wyższej użyteczności.-

Całkiem imponująco wypadł tydzień L.O.P.P.zorganizowany przez zarząd okręgu białostockiego. Przeprowadzona zbiórka dała możność zakupienia 2 samolotów dla wojska. Ponadto przystąpiono w Białymstoku do budowy wieży do skoków spadochronowych, która ma być oddana do użytku jeszcze w tym roku. Inne stowarzyszenia wyższej użyteczności publicznej, jak L.M.i K., Straże Pożarne, P.Cz.K.i t.d.prowadziły również dość ożywioną akcję propagandową i zbiórkową w okresie przypadających obchodów.-

Na minus działalności stowarzyszeń wyższej użyteczności publicznej trzeba jednak zapisać to, że ich prężność i więź organizacyjna są bardzo słabe. Przynależność do organizacji podkreślają bowiem jedynie ściągane składki członkowskie. Wprawdzie cel uświęca środki, ale w danym wypadku zasada ta ma i złe strony. Całkowite prawie bowiem odsuwanie dość często bardzo licznych zastępów członków od życia organizacji

i ograniczenie się w większości wypadków jedynie od przymusowego ściągania składek /przy wypłacie poborów i t.d./ powodują co raz większą obojętność i brak zainteresowania hasłami wysuwanymi przez te organizacje. Metody tego rodzaju zaprzepaszczają również tak ważne zadania działalności, jak wyrabianie dobrowolnego poczucia obowiązku obywatelskiego możliwie w jak najszerszych sferach społeczeństwa.-

W życiu organizacji kombatanckich obserwowano w dalszym ciągu depresje i widoczny zanik działalności. Sprawy personalne i wzajemne animozje - pochłaniały całą uwagę członków, spychając na plan drugi właściwe cele i zadania. Bardzo ujemnie na żywotność i znaczenie związków kombatanckich, które do niedawna stanowiły trzon obozu prorządowego - wpływały także wzajemne tarcia i cicha walka o wpływy między poszczególnymi organizacjami.-

-

-----ooOoo-----

C Z Ę Ś Ć S Z C Z E G Ó Ł O W A

D Z I A Ł A

Związki młodzieży .

Młodzież akademicka.

Organizacji akademickich poza Białymstokiem na terenie województwa niema. Koło akademików w Białymstoku w okresie sprawozdawczym nie przejawiało żadnej działalności.-

Legion Młodych.

Organizacja ta poza Białymstokiem w pozostałych powiatach województwa nie przejawiała żadnej działalności. Legion Młodych w Białymstoku w okresie sprawozdawczym urządzał zebrania dyskusyjne oraz wydał dwukrotnie ulotki z programem ideowym Legionu. We wrześniu został powołany do życia Okręg Białostocki Legionu, obejmujący swym zasięgiem całe województwo.-

Młodzież miejska .

Organizacja Młodzieży Pracującej O.M.P.

Z istniejących dwóch oddziałów O.M.P.na terenie województwa /Łapy i Białystok/, pierwszy nie przejawia żadnej działalności, drugi ograniczył się tylko do prac świetlicowych.-

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego T.U.R.

T.U.R.w istniejących na terenie województwa oddziałach prowadził ruchliwą działalność organizując pogadanki i odczyty społeczno-polityczne. Szczególnie ruchliwym był oddział TUR-u w Jeziorach /pow.grodzieński/, który zreorganizował się w okresie sprawozdawczym i urządzał zebrania odczytowe. Charakterystycznym jest, że do tego oddziału niezależnie od młodzieży robotniczej z osady fabrycznej Jeziory napływ el

ment wiejski z okolicznych wsi białoruskich. Garnie się tu przeważnie element skomunizowany.-

Oddział TUR-u w Białymstoku, z którego wpływy komunistyczne zostały całkowicie wyeliminowane znajduje się obecnie pod wyłącznymi wpływami PPS.-

Dotychczasowe obserwacje stwierdzają, że TUR.jest jedną z przybudówek PPS., najsilniej atakowaną przez Kompartię gdzie wpływy komunistyczne dominują dość często nad wpływami PPS.-

Młodzież wiejska .

Związek Młodej Wsi.

W okresie sprawozdawczym przejawił dużą ruchliwość, prowadząc prace oświatowe przez urządzanie przedstawień, konkursów. Organizacja liczebnie wzrasta, mimo trudności napotykanych wskutek kontrakcji duchowieństwa, które ją zwalcza.-

Odbywający się w miesiącu czerwcu Kongres "Młodej wsi" w Warszawie ożywił znacznie młodzież wiejską zgrupowaną w Z.M.W., która wysłała do Warszawy dość liczną delegację.-

Związek Młodzieży Ludowej.

Nie ujawnił żadnej działalności, niema widoków rozwoju, gdyż nie cieszy się popularnością wśród starszego społeczeństwa jak i samej młodzieży.-

Młodzież mieszana .

Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży.

W okresie sprawozdawczym wykazały się prężnością organizacyjną i intensywną akcją kulturalno-oświatową. Stan ilościowy członków znacznie został zwiększony. Główny nacisk kładziony był na krzewienie zasad moralności chrześcijań-

skiej, a zysięg pracy i jej wytyczne pokrywały się z programem Akcji Katolickiej. Cieszą się dużą popularnością wśród społeczeństwa dzięki poparciu duchowieństwa.-

Poszczególne oddziały K.S.M. urządziły szereg imprez, zabaw, odczytów i t.p.-

Związek Strzelecki.

Pod względem liczebności zajmuje drugie miejsce po K.S.M.-

W okresie sprawozdawczym ujawnił dość ożywioną działalność organizując kursy i obozy dla instruktorów P.W.-

W organizacji tej odczuwa się wciąż brak ludzi energicznych, wykwalifikowanych i chętnych do pracy.-

Związek Strzelecki posiada szczególne trudności w doborze odpowiednich ludzi do pracy w oddziałach wiejskich. Inteligencji, rekrutującej się głównie z pośród nauczycielstwa szkół powszechnych, jest niewiele, a i ta uchyla się od pracy w tej organizacji.-

Z tych powodów zainteresowanie młodzieży wiejskiej Związkiem Strzeleckim b.małe.-

D Z I A Ł B.

Zrzeszenia gospodarcze.

O.T.O.i K.R.

W okresie sprawozdawczym O.T.O.i K.R. kontynuowało akcję w kierunku rozwoju spółdzielczości i mleczarstwa, ożywiało pracę w kółkach rolniczych, propagowało zakładanie sadów, mleczarń i urządzania spędów trzody chlewnej.-

Szczególnie ruchliwym było O.T.O.i K.R. na terenach powiatów łomżyńskiego i wysoko-mazowieckiego.-

Na terenie powiatu łomżyńskiego w zakresie rolnictwa

przeprowadzono pomoc siewną kredytową, co umożliwiło zasiew ozimin najbardziej dotkniętym gospodarzom klęską suszy.-

Z inicjatywy O. .O.i K.R.w Wysokiem-Mazowieckiem podległe kółka Rolnicze i Koła Gospodyń Wiejskich urządziły szereg zjazdów sąsiedzkich i zebrań rolniczych. Ponadto urządzono pokazy-targi, oraz wystawy celem przyjścia z pomocą rolnikom zajmującym się hodowlą bydła rasowego, koni i trzody.-

Kasy Stefczyka.

W pracy swej napotykały się nadal na brak kredytów obrotowych. Poza udzielaniem drobnych pożyczek innej działalności nie przejawiały.-

Koła Gospodań Wiejskich.

Prowadziły ruchliwą działalność, zakładając szereg nowych kół, które były dość czynne. Dzięki wysiłkom kadr instruktorskich, wykazały się w pracach swoich dobrymi rezultatami.-

Urządzono wiele pogadanek fachowych i oświatowych.-

Poza tym urządzono kursy tkactwa, przetworów owocowych i inne. W kilku kołach były prowadzone dziecince, w których znalazło opiekę i dożywienie ponad 100 dzieci.-

W okresie sprawozdawczym zaznacza się dalszy wzrost placówek kredytowych p.n.Polskich Chrześcijańskich Kas Bezprocentowych, które pomagają niezamożnym Polakom do zakładania i prowadzenia placówek handlowych i warsztatów rzemieślniczych.-

./.

D Z I A Ł C.

Organizacje b.wojskowych.

Związek Rezerwistów.

Na terenie miasta Białegostoku i powiatu białostockiego koła Zw.Rez.ożywiły swoją działalność, prowadziły prace świetlicowe i brały udział w ćwiczeniach polowych organizowanych wspólnie z wojskiem oraz Związkiem Strzeleckim.-

Poza tym na innych terenach brak w dalszym ciągu należytego tempa i nasilenia prac.-

Oddziały przygotowują się do uroczystego obchodu "Dnia Rezerwisty".-

Związek Legionistów, P.O.W., Zw.Oficerów i Podoficerów Rezerwy, Związek Inwalidów Wojennych i Związek b.Ochotników Armii Polskiej, poza pracami organizacyjnymi, żywszej działalności nie przejawiały.-

D Z I A Ł-D.

Zrzeszenia ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

L. O. P. P.

Prowadzi bardzo silną akcję propagandową, która nabrała nasilenia w "XIV Tygodniu LOPP." Organizuje kursy szybowcowe, przeprowadza zbiórkę na zakup samolotów "Ziemi Białostockiej".-

Na podkreślenie zasługuje zorganizowany przez Zarząd Obw.Pow.w Białymstoku kurs szybowcowy, na którym zostało wyszkolonych 12 pilotów szybowcowych, oraz zorganizowany z inicjatywy Zarządu Okręgu ośrodek propagandy w Białymstoku.-

Ilość członków tej organizacji stale powiększa się.-

./.

23

Polski Czerwony Krzyż.

Działalność organizacji rozwija się pomyślnie. W okresie sprawozdawczym prowadzi akcję propagandowo-werbunkową z pomyślnym wynikiem. Ilość członków stale wzrasta szczególnie wśród młodzieży szkolnej. Zarząd Okręgu Białostockiego powiększył sprzęt przez otrzymanie z Zarządu Głównego 20 karetek sanitarnych.-

W czerwcu Oddziały P.Cz.K. zorganizowały uroczysty obchód "Tygodnia P.Cz.K.", urządzając zbiórki publiczne połączone z akcją propagandową.-

Związek Straży Pożarnych.

Ochotnicze Straże Pożarne prowadziły intensywne prace w kierunku wyszkolenia członków, urządzały ćwiczenia praktyczne i teoretyczne O.P.L.-biernej. Oddziały Straży odczuwają brak odpowiedniego sprzętu ~~xxxxxxxx~~ pożarowego. Na ten cel urządziły szereg imprez dochodowych, jednak dochody z tych imprez są znikome i nie wpływają na polepszenie sytuacji.-

Liga Morska i Kolonialna.

Rozwija w dalszym ciągu ożywioną działalność propagandowo-werbunkową. W okresie sprawozdawczym oddziały zorganizowały "Święto Morza". Ilość członków wzrasta przeważnie wśród młodzieży szkolnej. Wśród ludności wiejskiej organizacja ta nie znajduje należytego zrozumienia.-

D Z I A Ł E.

Inne stowarzyszenia prowadziły zwykłą działalność statutową.-

W okresie sprawozdawczym zasługuje na podkreślenie

ożywiona działalność Związku Obywatelskiej Pracy Kobiet /Z.P.O.K./, który organizował w okresie letnim kolonie, kolonie i dziecince.-

Działalność kulturalno-oświatowa uległa pewnemu zamowaniu z uwagi na okres wakacyjny.-

Władze sądowe rozwiązały trzy oddziały pracowniczych związków zawodowych.-

D Z I A Ł F.

Stowarzyszenia nowo-powstałe i rozwiązane.

Zmiany ilościowe stowarzyszeń i związków wykazano liczbowym zestawieniu.-

———ooOoo———

W.S.

Aktualny stan cyfrowy polskich legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni

Charakter organizacji	Stan w dniu 1.IV. 1937r.	Sytuacja w czasie od 1.IV.do 30.IX.1937r.						Stan w dniu 1.X.1937r.
		zawieszono	w nadzorze	Rozwiązano		Zlikwidowano w trybie art.26	Założono nowych	
				przez władzę państw.	drogą własn. uchwał			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
a/ stowarzyszenia i związki zarejestrowane	747	-	1	2	-	-	10	755
b/ oddziały	2751	-	-	-	31	2	80	2789
Stowarzyszenia zwykłe	174	-	-	-	1	-	3	176
Spółdzielnie	272	-	-	-	13	-	4	263
ich oddziały /placówki/	57	-	-	-	-	-	5	62
Związki zawodowe	45	-	-	-	-	-	-	45
ich oddziały	192	-	-	3	8	-	21	202
Centrale stowarzyszeń wyższej użyteczności	-	-	-	-	-	-	-	-
ich oddziały zarejestrowane	617	-	-	-	-	-	3	620
ich oddziały zwykłe	329	-	-	-	-	-	45	374

24

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
Wydział Społeczno-Polityczny

Nr. 140 i 38 T.

Białystok, dnia 9. kwietnia 1938 r.

Sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1 października do 1 kwietnia 1938 r.

Nr.ewid. 22.

25

T A J N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny

w Warszawie.

Sam. Nel. Inf. D. O. K. IX.
Notowan
L. /Inf. tjn/ r.

Urząd Wojewódzki przedkłada /przesyła/ sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń na terenie województwa białostockiego za okres od dnia 1 października 1937 r. do dnia 1 kwietnia 1938 roku.-

DOWÓDZTWO OKRĘGU KORPUSU Nº IX.
SAMODZIELNY REFERAT INFORMACYJNY.
WPŁYNĘŁO DN. 9 MAJ 1938 L. 8019

Za Wojewodę
/A. Dorak/
Naczelnik Wydz. Społ.-Politycznego

Załączników

Przyjmują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Nr.1 - 4	-	4 egz.
Pan Wojewoda w Wilnie	Nr.5 -	-	1 "
" " w Nowogródku	" 6 -	-	1 "
" " w Brześciu nad Bugiem	" 7 -	-	1 "
" " w Warszawie	" 8 -	-	1 "
" " w Stanisławowie	" 9 -	-	1 "
" " w Tarnopolu	"10 -	-	1 "
" " w Lublinie	"11 -	-	1 "
" " w Łodzi	"12 -	-	1 "
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	"13 -	-	1 "
" " " " w Wilnie	"14 -	-	1 "
" " " Okręgowego w Białymstoku	"15 -	-	1 "
" " " " w Łomży	"16 -	-	1 "
" " " " w Grodnie	Nr.17	-	1 "
" " Wydz. Zam. S. O. w Suwałkach	" 18	-	1 "
Ekspozytura Nr.1 Oddz. Szt. Gł. w Wilnie	" 19	-	1 "
Samodzielny Ref. Infor. DOK. III. w Grodnie	" 20-21	-	2 "
" " " " IX. w Brześciu n/Bugiem	" 22	-	1 "
" " " " I. w Warszawie	" 23	-	1 "
L.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie	" 24	-	1 "
Panowie Starostowie Powiatowi Wojew. Białostockiego	" 25-36	-	12 "
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku	" 37	-	1 "
" Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku	" 38	-	1 "
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku	" 39	-	1 "
Archiwum	" 40-42	-	3 "
Odbito :	-	-	42 egz.

J.P.

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE .

z życia polskich związków i stowarzyszeń za okres od 20 października 1937 roku do 20 kwietnia 1938 roku.-

C Z Ę Ś Ć O G Ó L N A

Zjawiskiem bardziej znamiennym w życiu polskich związków i stowarzyszeń, na jakie zwrócono uwagę w okresie sprawozdawczym - był dalszy ich przerost organizacyjny i swego rodzaju inflacja haseł, oraz programów, wysuwanych przez różne organizacje społeczne.-

Zjawisko to potwierdza już choćby porównanie stanu cyfrowego polskich związków i stowarzyszeń aktualnego na dzień 1 października 1937 roku z identycznym zestawieniem według stanu na dzień 1 kwietnia 1938 roku. Z porównania tego wynika mianowicie, że ilość związków i stowarzyszeń zarejestrowanych zwiększyła się na terenie województwa w ciągu ostatnich sześciu miesięcy o cyfrę 64, a ich oddziałów o cyfrę 176. Ilość zaś stowarzyszeń zwykłych zwiększyła się o cyfrę 46, a ilość oddziałów stowarzyszeń wyższej użyteczności wzrosła w ciągu półrocza aż ~~xx~~ o cyfrę 299.-

O ile jednak rozrost organizacyjny stowarzyszeń wyższej użyteczności uważany być może za zjawisko dodatnie, o tyle powstanie całego szeregu nowych stowarzyszeń i związków o celach i zadaniach dość często identycznych i równoległych, uważane być musi za niepotrzebne i szkodliwe marnotrawienie energii społecznej. Większość bowiem tego rodzaju stowarzyszeń prowadzi żywot efemerydów, bez żadnych podstaw finansowych, odwołujących się ustawicznie do ofiarności publicznej, która co raz bardziej obojętnieje na te apele.-

Inflacja haseł i programów na odcinku polskiego życia społecznego datuje się od czasów, kiedy przyjęto taktykę organizowania spo

łeczeństwa drogą pośrednią, to jest przez inspirowanie. Względnie masowe powoływanie różnych związków i stowarzyszeń. Dowodem tego może być choćby ilość różnych stowarzyszeń i związków kombatanckich, których w pewnym okresie powstało bardzo wiele, mimo, iż wszystkie stowarzyszenia tego typu mogłyby się śmiało pomieścić n.p.w ramach Związku Rezerwistów -

W okresie istnienia"BBWR" bardzo liczne organizacje prorządowe otrzymywały pewne nastawienia i wytyczne ideologiczno-polityczne. Z chwilą jednak likwidacji "BBWR" wszystko to ustało, a tak liczne organizacje prorządowe zaczęły popadać w co raz większy marazm i martwotę, ożywiając się jedynie tylko w dniach uroczystszych obchodów państwowych, względnie narodowych.-

Obecnie, Obóz Zjednoczenia Narodowego wykazuje pewne zainteresowanie odcinkiem gospodarczym, natomiast wszystkie inne dziedziny życia społecznego leżą ciągle odłogiem.-

Tymczasem sprawa uporządkowania odcinka społecznego i ujęcia w odpowiednie formy tak rozproszkowanej dziś energii społecznej staje się co raz bardziej piekącą i naglącą.-

Wzmożenie się ruchu politycznego, a zwłaszcza postępy i sukcesy Str.Narodowego, n.p. w powiatach zachodnich województwa białostockiego - dadzą się tłumaczyć tą właśnie martwotą i marazmem organizacyj, stojących na gruncie prorządowym. Organizacje te zostały bowiem od kilku lat pozostawione własnemu losowi, a brak konkretnych nastawień ideologicznych, idących od góry, sprawia, że dotychczasowe znaczenie i wpływy różnych organizacji społecznych /prorządowych/ pod presją czynnika politycznego /a głównie Str.Narodowego/ - uległy niemal całkowitej likwidacji. Zmajoryzowane zaś przez ten czynnik nie odgrywają obecnie prawie żadnej roli w układzie stosunków społecznych, co już było zresztą podnoszone w poprzednim sprawo-

./.

zdaniu z życia polskich związków i stowarzyszeń.-

Z innych, bardziej charakterystycznych momentów, zaobserwowanych w okresie sprawozdawczym na odcinku społecznym, należy tu wymienić całkiem wyraźne przełamanie się dotychczasowej ospałości, cechującej wieś. Ludność wiejska wykazuje bardzo znamienne zainteresowanie się organizacjami rolniczymi i ruchem spółdzielczym, a co najciekawsze, że zainteresowania te są natury materialnej, wynikające ze zrozumienia własnego interesu i pozbawione momentów politycznych.

———oooOooo———

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

DZIAŁ A.

Związki Młodzieży

Młodzież akademicka.

Podobnie jak i w okresie poprzednim, organizacje akademicki , które istnieją jedynie na terenie m.Białegostoku, żadnej działalności nie przejawiły.-

Legion Młodych.

Założyciel Legionu Młodych i jego czołowy przywódca na terenie m.Białegostoku - Roman Rozwadowski wycofał się z organizacji i od tego czasu datuje się powolny, lecz stały zanik jej działalności i wpływów. W okresie sprawozdawczym Legion Młodych na terenie całego województwa był zupełnie martwy.-

Młodzież miejska .

Organizacja Młodzieży Pracującej O.M.P.

Stan posiadania O.M.P.na terenie województwa nie uległ żadnej zmianie w półroczu sprawozdawczym, tak, że i obecnie organizacja ta posiada jedynie dwa oddziały: w m.Białymstoku i w Łapach, pow.wysoko-mazowieckiego.-

W Białymstoku działalność ograniczyła się do prowadzenia dwóch świetlic i kursów rękodzielniczych dla członków.-

Oddział w Łapach nie przejawił żadnej działalności poza pracami świetlicowymi.-

Rozwinięcie szerszej działalności uniemożliwia tej

./.

28

organizacji brak zainteresowania społeczeństwa jej pracami i ciężka sytuacja materialna.-

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego - TUR.

Działalność TUR-u w okresie sprawozdawczym polegała całkowicie na kształtowaniu umysłów młodzieży pod kątem widzenia różnic klasowych i wpajaniu zasad walki z kapitalizmem. Rola ta jest zupełnie właściwą jeśli chodzi o działalność w środowisku robotniczym tej organizacji, będącej przybudówką PPS.-CKW.-

Jednak, w stosunku do okresu ubiegłego, zauważono zmniejszenie aktywności T.U.R.-u. Na terenie m.Białegostoku prowadzi on żywą działalność kulturalno-oświatową, urządzając przedstawienia, wieczory dyskusyjne, zabawy i t.p.-

T.U.R.jest w dalszym ciągu popularny wśród środowiska pracy i cieszy się poparciem P.P.S.i związków zawodowych.

Napływ młodzieży białoruskiej, jaki stwierdzono już w okresie ubiegłym, zaniepokoił P.P.S., która wszystkimi siłami stara się o wyeliminowanie jej i nadanie całej organizacji piętna wyłącznie polskiego.-

Jeśli chodzi o wpływy Kompartii, która najsilniej atakuje T.U.R., to stwierdzić należy, że w dalszym ciągu niejednokrotnie dominują one nad wpływymi P.P.S.-

Młodzież wiejska .

Związek Młodej Wsi.-

"Młoda Wieś" na terenie powiatu białostockiego nie przejawiła w okresie sprawozdawczym żywszej działalności, ograniczając się jedynie do urządzenia kilku imprez do-

./.

chodowych.-

Natomiast na terenie powiatu bielsko-podlaskiego organizacja ta pod względem gospodarczym weszła w orbitę wpływów O.T.O.i K.H.oraz została wciągnięta do pozytywnej pracy, związanej z podniesieniem kultury rolniczej na wsi. Mimo wzmożenia się w tym czasie aktywności rywalizującego Związku Młodej Polski - Związek Młodej Wsi zwiększa nawet swój stan posiadania, unikając w pracy momentów politycznych i kładąc nacisk szczególnie na podniesienie poziomu intelektualnego swych członków.-

Na terenie powiatu grodzieńskiego Z.M.W.zorganizował sześciodniowy kurs, w którym wzięło udział zaledwie 6 przodowników z miejscowych kół. Kilku członków Związku ukończyło kurs na Uniwersytecie Ludowym w Żernie. Mimo jednak to pozorne ożywienie działalności Z.M.W.nie przejawił w niczym zwiększenia swej aktywności głównie dla braku instruktora organizacyjnego.-

Młodzież z terenu powiatu łomżyńskiego wykorzystała okres zimowy przede wszystkim na pracę samokształceniową ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania do prowadzenia prac przysposobienia rolniczego.-

W powiecie suwalskim ilość kół Z.M.W.zwiększyła się do 21 /16 - w okresie ubiegłym/, dzięki przydzieleniu stałego instruktora, a w powiecie wołkowyskim powstały 3 nowe koła. Dla usprawnienia i racjonalnego rozplanowania pracy w poszczególnych kołach Zarząd Powiatowy pozostawał w stałej łączności z instruktorem oświaty pozaszkolnej i referatem rolnym Wydziału Powiatowego. Z prac konkretnych

zanotowano przeprowadzenie kursów dokształcających dla członków w wieku przedpoborowym i poborowym, prace świetlicowe skoncentrowano na terenie 53 świetlic i polegające na przerabianiu tematów rolniczych i wspólnych dyskusjach nad zagadnieniami kulturalno-oświatowymi i gospodarczymi. Dyskusje te prowadzono na dość wysokim poziomie. Również na uwagę zasługuje działalność na odcinku spółdzielczości, która wyraziła się w założeniu przez koło w Nowym-Dworze własnej spółdzielni oraz na wprowadzeniu na terenie 5 kół korespondencyjnych kursów spółdzielczych.-

Na terenie powiatu wysoko-mazowieckiego Z.M.W. zarejestrował 3 nowe koła w Jeńkach, Mazurach i Chojanach; pozyskano 50 członków.-

Rozrostowi Związku Młodej Wsi w dalszym ciągu przeciwdziała - i to niejednokrotnie skutecznie - duchowieństwo katolickie.-

Związek Młodzieży Ludowej.-

N e g a t y w n e .-

Młodzież mieszana .

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.

Poszczególne fazy działalności tej organizacji na terenie województwa białostockiego przedstawiały się następująco:

powiat augustowski Istniejące tu oddziały znajdują się pod wybitnym wpływem i opieką księży. W okresie sprawo-

./.

zdawczym urządzono około 50 zabaw, które wydatnie zasiliły fundusze organizacyjne. Aktywność tego stowarzyszenia polegała głównie na urządzaniu wspólnych zebrań i braniu udziału w akademiach i uroczystościach kościelnych. Należy dodać, że K.S.M.brało również udział w świętach państwowych. Udział w pracach P.W.i W.F.brały tylko 2 oddziały, reszta natomiast chęci w tej pracy nie wykazuje, ponieważ pod wpływem kleru katolickiego są ustosunkowane nieprzychylnie do wszelkich prac Związku Strzeleckiego i Przysposobienia Wojskowego.-

m.Białystok: K.S.M.posiada obecnie 5 oddziałów. Organizacja ta staje się jednak z każdym dniem mniej popularna, o czym świadczy spadek ilości członków, która wynosi 180 osób. Działalność prowadzona jest w bardzo skromnych ramach i ogranicza się jedynie do brania udziału w imprezach, urządzanych staraniem Akcji Katolickiej. Należy zaznaczyć, że K.S.M.powoli ulega wpływom Str.Narodowego.-

powiat białostocki: Oddziały urządzają cały szereg imprez dochodowych oraz biorą udział we wszystkich uroczystościach kościelnych. W okresie sprawozdawczym powstały 2 nowe koła we wsi Krypno /oddziały: żeński i męski/.-

powiat bielski: K.S.M.wykazuje dużo energii w kierunku uaktywnienia pracy kulturalno-oświatowej, polegającej na urządzeniu znacznej ilości przedstawień amatorskich, odczytów i prac świetlicowych. Przeważna część pracy kierowana była na kultywowanie zasad religii rzymskokatolickiej oraz moralności wśród młodzieży. Zagadnieniami ogólno-społecznymi w szerszym zrozumieniu nie interesowano się wogóle

powiat grodzieński: utracono dwa koła, co jednak nie świadczy o niepowodzeniu akcji K.S.M., ponieważ w tym czasie zwiększyła się ilość członków /1393/. Pod względem ideologicznym przejawiono ożywioną działalność antykomunistyczną.-

powiat łomżyński: K.S.M. z inicjatywy Akcji Katolickiej wykazało ruchliwość w prowadzeniu w zespołach przysposobienia rolniczego wykładów i pogadanek społecznych, urządzaniu przedstawień amatorskich, zabaw tanecznych i odczytów.-

powiat ostrowski: Działalność nie wykracza poza ramy prac kulturalno-oświatowych i wyraziła się głównie w urządzeniu szeregu imprez dochodowych.-

powiat wołkowyski: Na uwagę zasługuje sprawa przysposobienia wojskowego, która została potraktowana na terenie K.S.M. jako zagadnienie aktualne. Sprawa ta nabiera szczególnej wagi wobec negatywnego dotychczas stosunku do niej i ignorowania PW.

powiat wysoko-mazowiecki: Najbardziej silną liczebnie organizacją na tym terenie i popieraną przez duchowieństwo katolickie jest K.S.M., które mimo to jednak nie należy do rzędu organizacyj mogących mieć wpływ decydujący na młodzież. Niektóre oddziały usiłują współpracować ze Stronnictwem Narodowym, inne pozostają nawet na usługach tego ruchu, jeszcze inne są bezwzględnie apolityczne i poważniejszych prac nie przejawiają poza urządzaniem imprez dochodowych. Tak jedne, jak i drugie w stosunku do Zw. Strzeleckiego i innych organizacyj P.W. zachodzą stosunek obojętny.-

Związek Strzelecki. Zainteresowanie młodzieży wiejskiej Związkiem Strzeleckim nieco wzrosło głównie na terenach powiatów, gdzie zawieszono na pewien czas działalność Stronnictwa Narodowego. Sze-

regi tej organizacji uległy znacznemu zwiększeniu się, a poza tym reaktywowano wiele oddziałów. W okresie sprawozdawczym powstaje również wiele "Gniazd Orląt", skupiających młodzież w wieku od lat 12, których wychowaniem w duchu państwowym zajmuje się Oddział Sztabowy. Mimo tego wzrostu aktywności Związku w dalszym ciągu odczuwa się brak odpowiednich ludzi do pracy na terenach wiejskich, gdzie trzeba przeciwstawić się akcji organizacyj popieranych przez kler katolicki i wrogo do niego ustosunkowanych.-

D Z I A Ł B.

Zrzeszenia gospodarcze.

O.T.O.i K.R.

Ruchliwa i popularna działalność O.T.O.i K.R.zyskuje wśród rolników coraz większe uznanie a tym samym i zwolenników. Rolnicy, widząc realne korzyści, chętnie organizują kółka. W okresie sprawozdawczym odbyło się szereg konferencyj i zjazdów oraz kursów powiatowych dla delegatów Zarządów wszystkich kół przy dość znacznej frekwencji.-

Kasy Stefczyka.

Kasy Stefczyka w dalszym ciągu, tak jak w okresie ubiegłym, udzielają jedynie drobnych pożyczek, napotykając nadal na trudności w uzyskiwaniu kredytów obrotowych.-

Koła Gospodyń Wiejskich.

W okresie sprawozdawczym Powiatowe Koła Gospodyń Wiejskich urządziły wśród swych członkiń kursy szycia, trzepania lnu, konkursy wypieku chleba i prania bielizny. Koła te współpracowały również z Kółkami Rolniczymi, Związkiem Strzeleckim

./.

O.S.P.i żeńską służbą pożarniczą.-

Poważną przeszkodę w rozwoju działalności tej organizacji stanowił niski poziom intelektualny ludności wiejskiej, brak poczucia obowiązku i uspołecznienia, a również i zły stan materialny.-

D Z I A Ł C.

Organizacje b.wojskowych.

Związek Rezerwistów

Jest to organizacja najbardziej żywotna wśród wszystkich organizacyj b.wojskowych. Obecnie na terenie m.Białegostoku posiada ona tylko dwa koła, ponieważ w okresie sprawozdawczym dwa inne koła uległy likwidacji. Związek prowadzi ćwiczenia w mieście i w polu, przy czym należy podkreślić dużą frekwencję na zbiórkach, która dochodzi do 80% ogółu członków. Organizacja dba również o rozwój duchowy członków i wyrobienie obywatelskie, urządzając dość często odpowiednie wykłady oraz prowadząc świetlice, zaopatrzone w czasopisma. Ilość członków stale wzrasta.-

D Z I A Ł D.

Zrzeszenia ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

L.O.P.P.

Okres sprawozdawczy zaznaczył się reorganizacją, polegającą na stworzeniu dwóch obwodów dla m.Białegostoku i dla powiatu białostockiego, dotychczas bowiem jeden obwód

obejmował i miasto i powiat białostocki. W związku z tym mianowano komisarzy. Całokształt pracy polegał na przeprowadzeniu dla komendantów bloków kursów, a poza tym, jak zwykle, zwracano baczną uwagę na spopularyzowanie L.O.P.P. wśród społeczeństwa żydowskiego.-

Polski Czerwony Krzyż.-

Pomyślny rozwój tej organizacji nie uległ zahamowaniu, a akcja werbunkowo-propagandowa daje w dalszym ciągu pomyślne wyniki, co uwydatnia się w stałym zwiększaniu się jej szeregów.-

Związek Straży Pożarnych.-

Podobnie jak i w okresach ubiegłych Straże Pożarne prowadziły intensywne prace w kierunku wyszkolenia swych członków, urządzając szereg ćwiczeń praktycznych i teoretycznych z zakresu O.P.L.biernej. Brak sprzętu i to sprzętu odpowiedniego odczuwa się w dalszym ciągu. Na terenie m.Białegostoku Ochotnicza Straż Pożarna przechodziła ciężki kryzys, wywołany wykryciem nadużyć i przeprowadzoną w związku z tym sanacją dotychczasowych stosunków. Akcja ta pociągnęła za sobą usunięcie większości członków przeważnie żydów i powołanie ludzi nowych, przechodzących obecnie wyszkolenie.-

Liga Morska i Kolonialna.-

Popularność tej organizacji wzrasta głównie wśród młodzieży szkolnej.-

./.

32

D Z I A Ł E.

Stowarzyszenia inne.

Działalność wszystkich innych stowarzyszeń ograniczyła się w okresie sprawozdawczym jedynie do zwykłej działalności statutowej.-

Na uwagę zasługuje żywotność i wszechstronna działalność Stowarzyszenia Mieszkańców Przedmieść w m.Białymstoku. Stowarzyszenie to posiada ponad 2.000 członków i jest jedną z najsilniejszych organizacyj na tym terenie. Ostatnio rozwinęło ono żywą działalność gospodarczą, organizując Kasę Bezprocentowego Kredytu oraz inicjując powstanie Chrześcijańskiego Porozumienia Gospodarczego. Stowarzyszenie to w najbliższym czasie przystąpi do wydawania własnego tygodnika p.t."Mieszczanin". Działalność tego Stowarzyszenia przyczynia się do kulturalnego podniesienia przedmieść m.Białegostoku.-

D Z I A Ł F.

Stowarzyszenia nowo-powstałe i rozwiązane .

Zmiany ilościowe stowarzyszeń i związków wykazano w liczbowym zestawieniu.-

———ooOoo———

.D.

Lp.	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

związków i spółdzielni.

Charakter organizacji.	Stan w dniu 1. paźdz. 1937 r.	Sytuacja w czasie od 1.X.37r. do 1/IV.38r.						Stan w dniu 1.IV.1938r.
		zawieszono.	w nadzorze.	Rozwiązano przez władzę państw.	Rozwiązano drogą własn. uchwał.	Zlikwidowano w trybie art. 26.	Założono nowych.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
a/ stowarzyszenia i związki zarejestrowane	572	-	-	-	-	3	64	733
b/ oddziały	2480	-	-	-	81	-	176	2575
Stowarzyszenia zwykłe	143	-	-	-	4	-	46	185
Spółdzielnie	258	-	-	-	12	-	29	275
ich oddziały /placówki/	61	-	-	-	-	-	75	136
Związki zawodowe	56	-	-	-	4	-	7	59
ich oddziały	156	-	-	-	-	-	26	182
Centrale stowarzyszeń wyższej użyteczności	5	-	-	-	4	-	-	1
ich oddziały zarejestrowane	576	-	-	-	-	-	50	626
ich oddziały zwykłe	418	-	-	-	1	-	299	716
W.D.								

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE. GRUPA A STOWARZ. [illegible] ŁOMŻYŃSKA.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze. X.i.XI.X.W.....1937/..1938.r.
/letnie,zimowe/

Lp.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny: Oddziały /Koła: przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy powiatowe	Ilość członków.	Przejawy działalności: Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty.	Zabawy towarzyskowe i taneczne.	Odczyty i t.p.	Zjazdy konferencje: Ilość	Frekwencja.	Obchody, akademie i różne uroczystości.	Kursy: Ilość	Frekwencja.	Świetlice			Uwagi:
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Legion Młodych	-	1	2	-	88	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	
2	Związek Strzelecki	17	4	391	13	9323	18	209	330	653	92	3837	268	100	1249	246	-	-	
3	Tow.Przyjaciół Strzelca	2	-	18	3	955	-	2	3	2	8	172	3	-	-	-	-	-	
4	Kat.Stow.Młodzieży Męsk.	2	-	277	7	6780	7	257	307	73	12	194	39	3	129	86	-	-	
5	Kat.Stow.Młodzieży Żeńsk.	2	-	278	7	1895	1	214	228	84	23	820	40	3	59	8,	-	-	
6	Zw.Młodej Wsi Woj.Warsz.	8	8	253	7	5945	-	144	185	76	17	1514	49	31	553	87	-	-	
7	Zw. Młodzieży Ludowej	10	18	23	-	260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	Mazowiecki Zw.Młodzieży Wiejskiej "Wici"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
9	Org.Młodzieży Pracującej	-	-	2	1	90	-	-	-	20	-	-	3	-	-	1	-	-	
10	Tow.Uniwersytetu Robotn.	-	-	10	1	301	-	9	46	44	2	40	4	-	-	3	-	-	
11	Czerwone Harcerstwo	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12	Zw.Harcerstwa Polskiego	13	-	214	7	7249	5	60	90	292	24	570	88	9	144	103	-	-	
13	Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerstwa Polskiego.	18	-	51	3	1504	-	4	7	7	10	309	11	-	-	1	-	-	
14	Straż Przednia	-	-	5	-	72	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	
15	Stow.Młodzieży Mariawickiej "Templariusze"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
16	Zjednoczenie Polskiej Młodzieży Pracującej "Orlę"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
17	Zrzeszenie wychowanków szkół rolniczych.	-	-	2	-	130	-	-	-	15	2	20	-	-		-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
18	Zw. Krzyżowiaków Szkoły Rolnicz.	-	-	1	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19	Gniazda Orlęce	-	-	6	-	119	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	w stadium organiz.
20	Zw. Młodej Polski	20	-	64	1	1138	-	2	5	-	-	-	-	-	-	17	-	-	
	R A Z E M :	92	31	1577	50	44879	31	901	1201	1274	190	7476	508	148	2134	633	-	-	

34

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze zimowe 1937/193 8 r.
/letnie, zimowe/

Lp.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny. Oddziały/Koła/ Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy powiatowe	Ilość członków	Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty	Zabawy tańcowe i towarzyskie	Odczyty i t.p.	Przejawy działalności. Zjazdy konferencje Ilość	Frekwencja	Obchody dnia uroczystości	Kursy Ilość	Frekwencja	Świetlice			Uwagi.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Kółka Rolnicze	19	-	584	8	14598	-	99	273	271	45	2508	-	58	5948	-	-	-	
2	Koła Fachowe CTO i KR	-	-	25	3	1103	-	-	-	-	13	182	-	12	490	-	-	-	
3	Koła Gospodyń Wiejskich	1	3	255	8	4923	-	66	83	227	3	207	3	59	1444	13	-	-	
4	Związek Ziemian	-	-	1	1	174	..	-	-	2	8	315	-	-	-	-	-	-	
5	Stow.Zjednocz.Ziemianek	1	-	1	-	29		-	-	1	..	25	-	-	-	-	-	-	
6	Koła Gosp.przy Stow.Zjedn.Ziemianek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	Związek Zawodowy Rolników	-	-	1	-	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	Związek Zawodowy Małorolnych	-	-	1	2	540	-	-	2	1	1	17	-	-	-	-	-	-	
9	Zw.Zaw.Drobnych Rolników	6	-	57	3	2456	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
10	Samopomoc Wiejska	-	-	6	2	251	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	Spółdzielnie Spożywców	34	-	188	2	18285	-	-	1	34	28	1268	3	3	65	-	-	-	
12	Spółdzielnie Mleczarskie	10	-	65	-	24739	-	-	-	7	6	396	-	2	24	-	-	-	
13	Spółdzielnie-Roln.-Handlowe	-	-	13	5	4896	-	-	-	4	7	392	-	-	-	-	-	-	
14	Kasy Stefczyka	-	-	124	-	20804	-	-	-	1	7	525	2	2	35	-	-	-	
15	Spółdzielnie różne.	3	-	6	2	975	-	-	-	-	10	580	-	-	-	-	-	-	
16	Koła Kontroli Obór	-	-	3	-	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
17	Koło Hodowców Bydła Czerwonego	-	-	5	-	130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
18	Stow.Plantatorów Buraka Czerwonego	-	-	1	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19	Liga Kooperatystek	1	-	1	-	38	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
20	Związek Osadników	-	-	-	2	1070	-	-	-	-	3	430	-	-	-	-	-	-	
21	Koło Hodowców Konia Hemonowego	-	-	4	1	137	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
22	Zw. Hodowców Koni	-	-	-	3	254	-	-	-	2	1	53	-	-	-	-	-	-	
23	Zw. Pszczelarski	-	-	8	1	567	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
24	Chrześcijańskie Stow.Rybaków	-	-	1	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	R A Z E M :	84	3	1359	43	36215	-	165	361	551	134	6898	8	136	8006	13	-	-	

H.F.

GRUPA C. ZRZESZENIE RANNYCH WOJSKOWYCH

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze 1937/38

Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny: Oddziały/Koła/ Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Przejawy działalności: Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty	Zabawy i wieczornice ludowe	Odczyty i t.p.	Zjazdy/konferencje/ Ilość	Frekwencja	Obchody, akademie i różne uroczystości	Kursy: ilość	Frekwencja	Świetlice					Uwagi Aktywność
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Federacja Polsk.Zw.Cbr.O.	-	-	4	8	2593	-	-	-	-	5	30	-	-	-	-	-	-	-	-	średnia
Związek Legionistów	-	-	6	4	384	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	mała
Związek Peowiaków	-	-	53	7	1581	-	1	8	4	4	128	12	-	-	2	-	-	-	-	mała
Związek Inwalidów Wojen.	-	-	8	8	1866	-	1	5	6	6	284	4	-	-	2	-	-	-	-	średnia
Zw.Oficerów Rezerwy	-	-	8	4	686	-	-	2	7	5	187	7	6	45	1	-	-	-	-	duża
Zw.Podoficerów Rezerwy	-	-	4	1	343	-	-	1	3	1	130	-	-	-	-	-	-	-	-	mała
Zw.Rezerwistów Rz.P.	-	2	151	13	7613	4	22	116	128	35	1563	31	4	119	77	-	-	-	-	duża
Zw.Hallerczyków	-	-	2	1	[illegible]	-	-	-	-	-	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	mała
Zw.Obrońców Kresów Wschodnich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zw.b.Ochotników Armii P.	2	-	10	4	1215	-	-	9	3	4	240	5	-	-	1	-	-	-	-	średnia
Stow.Weteranów b.Armii Polskiej we Francji	1	-	1	1	17	-	-	-	-	3	35	-	-	-	-	-	-	-	-	mała
Zw.Uczestników b.I.Korpusu Wojsk Polsk.na Wschodzie	-	-	5	2	214	-	-	-	1	2	56	-	-	-	3	-	-	-	-	mała
Zw.Kaniowczyków i Zeligowskiego	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zw.Legionistów Puławskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Związek Sybiraków	-	-	1	-	60	-	-	40	1	0	85	-	-	-	1	-	-	-	-	mała
Związek Murmańczyków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
17	Zw.Powstańców Wielkop.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	Zw.Powstańców Śląskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Legia Inwalidów Wojen.	-	-	1	2	145	-	.	-	-	20	70	3	1	-	1	-	-	-	-	średnia
20	Zw.Oficerów w st.spocz.	-	-	1	1	26	-	-	-	-	2	18	-	-	-	-	-	-	-	-	m a ł a
21	-																				
22	-																				
23	-																				
	R a z e m	3	2	255	56	16906	4	24	181	183	87	2826	68	10	164	88	-	-	-	-	

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE

GRUPA D. ZRZESZENIA OGÓLNO-SPOŁECZNE I KULTURALNO-OŚWIATOWE

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze _____ 1937/38r.

Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny					Przejawy działalności												Uwagi
	Oddziały /koła/			Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty	Zabawy towarzyskie i ludowe	Odczyty i t.p.	Zjazdy /konferencje/		Obchody akademie i święta uroczyst	Kursy		Świetlice			
	Przybyło	Ubyło	Stan obecny							Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja				
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Zw.Pracy Obywatelsk.Kobiet	-	-	66	7	2105	5	14	20	71	10	376	9	11	298	24	-	-	
Narod.Organizacja Kobiet	-	-	2	-	73	-	-	-	22	15	-	-	-	-	-	-	-	
Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej	15	-	305	14	46663	12	4	24	163	18	659	1	96	44530	3	-	-	
Liga Morska i Kolonialna	10	-	96	7	14862	9	4	16	14	17	185	8	-	-	1	-	-	
Polska Macierz Szkolna	-	-	18	3	1464	5	1	1	12	2	48	1	3	60	3	-	-	
Polski Czerwony Krzyż	25	-	93	7	5545	6	4	11	36	6	65	-	12	688	8	-	-	
Polskie T-wo Krajoznawcze	-	-	3	1	242	-	-	-	3	7	23	-	-	-	-	-	-	
T-wo Popierania Budowy Publ. Szkół Powszechnych	-	-	912	7	27255	90	107	200	75	18	280	113	-	-	71	-	-	
Polski Związek Zachodni	2	-	14	6	988	10	3	4	13	9	167	3	-	-	1	-	-	
Zw.Obrony Kresów Zachodn.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
T-wo Rozwoju Ziem Wschodn.	-	1	2	-	39	-	-	-	-	2	30	-	-	-	-	-	-	
Koło Polck	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Polskie Tow.Opieki nad Grobami Bohaterów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
T-wo Klubu Kobiet Pracujących	-	-	2	1	38	-	1	4	3	5	168	1	-	-	-	-	-	
T-wo Przyjaciół Młodz.Akadem.	-	-	3	1	54	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
16	Rodzina Wojskowa	-	-	12	1	1698	-	-	4	33	20	140	5	9	116	6	-	-	
17	Rodzina Policyjna	-	-	11	6	1852	4	5	28	8	24	880	5	2	44	4	-	-	
18	Rodzina Urzędnicza	-	1	3	-	540	-	-	2	2	8	50	1	-	-	2	-	-	
19	Rodzina Rezerwistów	1	-	16	5	927	1	1	23	15	2	8	10	5	98	2	-	-	
20	Robotn.Instytut Oświaty i Kultury im.Żeromskiego	-	-	3	-	245	-	-	2	26	4	-	1	-	4	1	-	-	
21	T-wo Oświaty Dorosłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
22	T-wo Kursów Dokształcając.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
23	Klub Urzędników	-	-	-	-	110	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
24	Rodzina Kolejowa	-	-	3	-	1031	-	1	4	-	3	120	-	-	-	2	-	-	
25	Rodzina Leśnika	-	-	6	-	213	-	2	2	-	-	-	-	-	-	6	-	-	
2	Zw.Teatru i Chóru Ludowego	-	-	1	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
27	St w.do Walki z Alkoholem "Trzeźwość"	-	-	1	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
28	Stow.Domu Ludowego im.Stasica	-	-	1	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
29	T-wo Opieki nad Sierotami Chrześcijańskimi	-	-	1	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
30	T-wo Sztuki i Estetyki "Harmonia"	-	-	1	1	220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
31	Polski Związek Inteligencji Katolickiej	-	-	1	-	60	-	-	-	2	2	8	-	-	-	-	-	-	
32	Koło Miłośników Historii, Literatury i Sztuki	-	-	1	-	80	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	
33	Koło Opieki Rodzicielskiej przy Państw.Gimn.Żeńskim	-	-	1	-	80	-	-	-	-	5	30	-	-	-	-	-	-	
34	Klub Lekarzy Polskich	-	-	1	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
[illegible] Dodatkowe	-	-	1	-	45	-	-	-	-	3	14	-	-	-	-	-	-	
[illegible] "Postęp"	-	-	1	-	80	-	9	1	-	-	-	9	-	-	-	-	-	
[illegible] Żołnierzy Polskich	12	-	15	1	600	-	-	5	12	3	45	-	2	25	-	-	-	
[illegible] "Patronat Więzien."	-	-	1	-	47	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	
[illegible]a Obywatelska	-	-	1	-	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
[illegible] Kult.-Oświatowe Prac. [illegible]in.Wojsk.	-	-	1	-	26	-	-	-	-	2	45	-	-	-	1	-	-	
Razem	65	2	1599	69	107475	142	156	352	524	181	3341	167	140	45859	139	-	-	

40

STAROSTWO BIAŁOSTOCKIE. GRUPA E. STOWARZYSZENIA RÓŻNE

Zestawienie cyfrowe stanu orgynizacyjnego i działalności za półrocze zimowe /letnie, zimowe/ 1937/ 1938 r.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny. Oddziały/Koła/ Przy Mo.	Urząd	Stan obsługi.	Zarządy Powiatowe	Ilość członków.	Przegląd działalności. Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty.	Zebrania i zgromadzenia	Odczyty i t.p.	Zjazdy konferencje/ Ilość	Frek. ren.	Obchody i akademie uroczystości.	Kursy Ilość	Frek. ren.	Świetlice			Uwagi:
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Zw. Straży Pożarnych Rz.P.	7	1	490	11	13899	299	289	641	249	56	2248	345	22	2225	63	-	-	
	Katol. Stow. Mężów	2	-	145	2	6387	1	3	7	40	19	1494	13	1	12	7	-	-	
	Katol. Stow. Kobiet	1	-	146	1	8169	-	5	8	43	31	2201	13	1	15	7	-	-	
	Związek "Caritas"	-	-	32	-	477	30	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Przysposobienie Kobiet do Obrony Kraju.	-	-	9	-	620	-	4	6	12	15	120	6	1	30	1	-	-	
	T-wo Gimnastyczne "Sokół"	-	-	7	1	349	-	-	6	1	10	140	1	-	-	2	-	-	
	Zw. Nauczycielstwa Polskiego	-	-	119	13	2538	-	6	9	2	63	2174	-	-	-	-	-	-	
	Zw. Rzemieślników Chrześcijan	-	-	21	3	1590	-	-	8	1	27	680	1	1	30	6	-	-	
	Stow. Kupców Polskich	-	-	22	4	1662	-	1	6	5	27	1136	3	2	200	6	-	-	
	Polski Zw. Zaw. Chrześcijańskiej Służby Domowej	-	-	2	-	255	-	-	-	3	3	42	-	-	-	1	-	-	
	Zw. Stow. Robotn. Chrześcijańskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Związek Polski	3	-	4	-	48	-	-	-	-	4	66	-	-	-	-	-	-	
	Chrześcijańskie Kasy Bezprocentowe.	3	-	23	-	1802	-	-	-	-	10	280	-	-	-	-	-	-	
	Białostockie Towarzystwo Łowieckie "Głuszec"	-	-	1	-	32	-	-	-	-	3	11	-	-	-	-	-	-	
	Chrześć. Zw. Właść. Nieruchomości	-	-	1	-	230	-	-	-	1	11	90	-	-	-	1	-	-	
	Chrześć. Stow. Ochrony Kobiet	-	-	1	-	56	-	-	1	-	2	14	-	-	-	-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
17	Kółko Myśliwskie "Jeleń"	-	-	1	-	38	-	-	-	-	3	12	-	-	-	-	-	-	
18	Wojskowy Klub Sport."Jagiellonia"	-	-	1	-	350	-	-	-	-	4	25	-	-	-	-	-	-	
19	Federacja Kolejowców	-	-	1	-	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
20	Białostockie Towarzystwo Łowieckie	-	-	1	-	37	-	-	-	-	3	14	-	-	-	-	-	-	
21	Białostockie T-wo Farmaceutyczne	-	-	1	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
22	B-stockie T-wo Kursów Technicznych	-	-	1	-	50	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	
23	Koło b.Wychowanków Państw.Szkoły Rzemieślniczo-Przemysł.	-	-	1	-	70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
24	Stow."Dom Prawosławny"	-	-	1	-	140	-	-	-	3	6	25	2	-	-	-	-	-	
25	Koło Muzyczne F-ki Dykt w Dojlidach	-	-	1	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
26	Zrzesz.Ases. i Aplok.Sąd.O.Ap.Apel. w Warszawie	-	-	1	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
27	Koło Opiki Rodzic.przy Szkole Powsz.B.Woźnickiej	-	-	1	-	48	-	-	-	-	3	18	-	-	-	-	-	-	
28	Stow.Miejnicznych Przysięgłych	-	-	1	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
29	Stow.Mieszkańców Przedmieść	-	-	1	-	2000	-	-	3	5	10	150	4	-	-	-	-	-	
30	Tow.Ogródków Działkowych	-	-	1	-	46	-	-	-	-	2	14	-	-	-	-	-	-	
31	Zw.Inteligencji Ludowej	1	-	1	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
32	T-wo Hodowli Gol.Pocz."Poranek"	-	-	1	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
33	Policyjny Klub Sportowy "Sparta"	-	-	1	-	290	-	-	1	-	15	120	2	-	-	1	-	-	
34	Polskie T-wo Eugeniczne	-	-	1	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
35	Polski Zw.Wychowawców Fizycznych	-	-	1	-	20	-	-	-	-	2	7	-	-	-	-	-	-	
36	Polskie T-wo Wiedzy Handlowej	-	-	1	-	20	-	-	-	-	3	12	-	-	-	-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
37	Stow.b.Wychow.Szkoły Handlowej	-	-	1	-	120	-	-	2	-	5	28	-	-	-	-	-	-	
38	Stow. Emerytów	-	-	1	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39	Stow.b.Więźniów Politycznych	-	-	1	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
40	Wojew.Kom.Pomocy Dzieciom i Młodz.	-	-	1	-	20	-	-	-	-	25	140	-	-	-	-	-	-	
41	T-wo Upiększania m.Wołkowyska	1	-	1	-	35	-	-	-	-	3	90	-	-	-	-	-	-	
42	Komitet Koordynacyjny przy Komendzie Garnizonu Wołkowysk	1	-	1	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
43	T-wo Miłośników Starcmielo	-	-	1	-	136	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
44	T-wo Domu Ludowego w Kamionce	-	-	1	-	54	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
45	T-wo Pań Miłoś.Św.Wincę a Paulo	-	-	2	-	91	-	-	3	-	7	35	-	-	-	-	-	-	
46	Drużyny Samarytańskie	4	1	19	1	206	43	72	106	19	4	95	156	2	39	15	-	-	
47	T-wo Opieki nad Zdolną i Niezamożną Młodzieżą	-	-	1	-	40	-	-	-	-	2	70	-	-	-	-	-	-	
	R A Z E M :	23	2	1073	36	42260	373	380	808	384	382	11552	546	30	2551	110	-	-	

46

UKŁA
Wydz

Biał

Spra
Zwia
od 1
1938

Otrz

Mini
Pan
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
Eksp
Samo

K.O.
Pano
Pan
"
"
A r

K

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
Wydział Społeczno-Polityczny

Nr.PN.140/2/38

Białystok, dnia 18/XI 1938.

Nr ewid. 15

40

TAJNE!

Prokuratura Sądu Okręgowego w BIAŁYMSTOKU
23 LIS. 1938
Nr 1328/38

Do
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny
w Warszawie

Sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za czas od 1 kwietnia do 1 października 1938 r.

Urząd Wojewódzki przedkłada sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń na terenie województwa białostockiego za okres od 1 kwietnia do 1 października 1938 r.

Za WOJEWODĘ

/Adam Keller/
Naczelnik Wydziału
Społeczno-Politycznego

Z.20/38

Otrzymują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	nr 1 - 4	4	egz.
Pan Wojewoda w Wilnie	nr 5	1	"
" " w Nowogródku	" 6	1	"
" " w Brześciu nad Bugiem	" 7	1	"
" " w Warszawie	" 8	1	"
" " w Stanisławowie	" 9	1	"
" " w Tarnopolu	"10	1	"
" " w Lublinie	"11	1	"
" " w Łodzi	"12	1	"
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	"13	1	"
" " " w Wilnie	"14	1	"
" " " Okręgowego w Białymstoku	"15	1	"
" " " " w Łomży	"16	1	"
" " " " w Grodnie	"17	1	"
" " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach	"18	1	"
Ekspozytura nr 1 Oddz. Szt. Gł. w Wilnie	"19	1	"
Samodzielny Ref. Infor. DOK III. w Grodnie	"20-21	2	"
" " " " IX. w Brześciu nBugiem	"22	1	"
" " " " I. w Warszawie	"23	1	"
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie	"24	1	"
Panowie Starostwowie Powiatowi wojew. białostockiego	"25-36	12	"
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku	"37	1	"
" Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku	"38	1	"
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku	"39	1	"
Archiwum	"40-42	3	"
Odbite		42	egz.

SPRAWOZDANIE POŁROCZNE

z życia polskich związków i stowarzyszeń za okres od 1 kwietnia do 1 października 1938 r.

CZĘŚĆ OGOLNA

Wewnętrzne życie polskich organizacyj w okresie letnim w porównaniu z okresem zimowym było nieco słabsze, natomiast na zewnątrz obfitowało w liczne wydarzenia o charakterze ogólno społecznym i państwowym. Duże ożywienie w życiu organizacyj wywołała sprawa Śląska Zaolzańskiego.

Spontaniczna mobilizacja opinii publicznej żądająca przyłączenia do Polski Ziemi Cieszyńskiej zza Olzy była w drugiej połowie września ośrodkiem zainteresowań wielu zrzeszeń kombatanckich, młodzieżowych, kulturalno-oświatowych oraz społecznych i wyraziła gotowość zbrojnego poparcia słusznych żądań polskich w licznych zgłoszeniach ochotników do Korpusu Zaolzańskiego.

Do zainteresowań zrzeszeń polskich o charakterze ogólno-społecznym i państwowym poza sprawą Śląska Zaolzańskiego należy zaliczyć także akty rozwiązania izb ustawodawczych które jako nieoczekiwane wywołały w organizacjach pewne poruszenie. Większość zrzeszeń zajęła pozytywne stanowisko względem wyborów i całkowicie poparła Obóz Zjednoczenia Narodowego.

Natężenie wewnętrznych prac organizacyj choć nieco osłabione miało charakter akcji planowej i skoordynowanej, przy czym zrzeszenia o pokrewnych celach i zadaniach współpracowały i wzajemnie się wspierały.

Najpopularniejszymi w pracy społecznej są nadal organizacje rolniczo - gospodarcze, wyższej użyteczności i młodzieżowe, które zasięgiem wpływów obejmują teren całego województwa i posiadają szeroko rozgałęzioną sieć swoich ogniw.

./.

Ze związków rolniczo-gospodarczych na szczególne wyróżnienie zasługują Kółka Rolnicze i Koła Gospodyń Wiejskich.

Duży oddźwięk z organizacyj wyższej użyteczności miały L.O.P.P. i Straże Pożarne.

W zrzeszeniach młodzieżowych największą ruchliwość wykazała "Młoda Wieś" pomimo tarć, jakie miały miejsce pomiędzy tą organizacją, a Zw.Młodej Polski. Natomiast nieporozumienia, jakie istniały w swoim czasie pomiędzy omawianą organizacją, a Zw.Strzeleckim zupełnie przytępiły się i złagodniały, w konsekwencji czego obecny ich stosunek jest zupełnie poprawny i w pewnych momentach oba zrzeszenia wykazują współpracę. Katolickie Stow. Młodzieżowe stały jak zwykle na odosobnieniu i nie utrzymywały żadnych kontaktów z pozostałymi organizacjami młodzieżowymi. Zainteresowania ich skierowane były przede wszystkim na prace, związane z kultem religii.

Pozostałe organizacje społeczne tak o charakterze ogólno-społecznym jak i kulturalno-oświatowym prowadziły prace w ramach swych statutów, borykając się z dużymi trudnościami w realizowaniu swych zamierzeń. Ciężki stan materialny wsi, jak również brak odpowiednich środków finansowych w łonie samych organizacji stanowiło trudności w rozwoju prac danych organizacji i w realizowaniu zamierzeń.-

-----oOOo-----

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

DZIAŁ A.

Związki Młodzieży

Młodzież akademicka.

Organizacje akademickie, które istnieją jedynie na terenie m. Białegostoku poza urządzeniem jednej zabawy żadnej działalności nie przejawiały.

Legion Młodych.

Z chwilą wycofania się przywódcy Legionu Romana Rozwadowskiego, jak podano w sprawozdaniu za okres poprzedni, nastąpił zanik działalności tego związku i obecnie należy go uważać za nieistniejący.

Młodzież miejska.

Organizacja Młodzieży Pracującej OMP.

Organizacja Młodzieży Pracującej Oddział w Białymstoku, w okresie letnim nie przejawiała dużej działalności. Dopiero z końcem okresu sprawozdawczego, po wakacjach, przystąpiła do systematycznej pracy świetlicowej przez urządzanie dwa razy w tygodniu pogadanek dla młodzieży rękodzielniczej.

Drugi oddział tej organizacji w Łapach pow. wysoko-mazowieckiego - z powodu braku zainteresowań miejscowej młodzieży jest zupełnie martwy i należy go uważać za nieistniejący.

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego TUR.

Żywszą działalność prowadzi jedynie w Białymstoku i Łapach pow. wysoko-mazowieckiego, przy czym działalność ta objawiała się jedynie w urządzeniu dla członków kilku odczytów, przedstawień i zabaw, nie wywierając bardziej politycznych wpływów.

Napływ w ostatnich czasach do TUR młodzieży bia-

/.

łoruskiej wywołał u młodzieży polskiej pewne niezadowolenie, wskutek czego władze kierownicze usiłowały łagodzić powstałe tarcia w kierunku spopularyzowania sprawy białoruskiej względnie wyeliminowania osób o radykalniejszym nastawieniu, czyniąc ustępstwa dla młodzieży polskiej.

Młodzież wiejska.

Związek Młodej Wsi.

Związek Młodzieży Wiejskiej w okresie sprawozdawczym w zasięgu swej działalności oświatowo-kulturalnej zorganizował kilka nowych kół, przeprowadził kilka zbiórek dochód z których przeznaczono na budowę Domu Chłopskiego w Warszawie, urządził szereg przedstawień teatralnych o treści narodowej, spółdzielczej i ludowej, kilkadziesiąt zabaw ludowych oraz zarządy powiatowe Związku przeprowadziły kilka konferencyj poświęconych sprawom organizacyjnym. W "Święcie Wiosny" zorganizowanym w Białowieży, które zostało zaszczycone obecnością p.Ministra Poniatowskiego wzięło udział dużo członków tego zrzeszenia z terenu całego województwa.

W dożynkach, urządzonych przez poszczególne Koła, poza członkami Związku, brała udział miejscowa i sąsiedzka ludność o dużej frekwencji, a obchody dnia Młodzieży w dniach 22 - 29 maja, przy współudziale innych organizacji młodzieżowych miały urozmaicone programy i ogólne uznanie ludności starszej.

Przeprowadzono na terenach niektórych powiatów lustrację zespołów przysposobienia rolniczego, przygotowując do egzaminu i wystaw rejonowych.

Dla całkowitego scharakteryzowania działalności wymienionego Związku nie należy pominąć zaobserwowanego w

/.

niektórych miejscowościach powstającego dysonansu między Związkiem Młodej Wsi i Związkiem Młodej Polski, organizowanym na terenie wiejskim. Wzajemna niechęć narastająca między obu Związkami prowadzi do zdezorientowania młodzieży wiejskiej i w rezultacie spowoduje osłabienie energii obu zrzeszeń, ze szkodą dla podniesienia kultury na wsi.

Związek Młodzieży Ludowej.-

N e g a t y w n e .

Młodzież Mieszana .

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.-

Aktywność Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i Żeńskiej wzrasta. Stowarzyszenia te z inicjatywy Akcji Katolickiej w okresie sprawozdawczym wykazały dużą ruchliwość w prowadzonych zespołach przysposobienia rolniczego. Poza tym omawiane stowarzyszenia odbyły dość pokaźną liczbę konferencyj, przedstawień amatorskich, zabaw tanecznych, odczytów i innych imprez dochodowych oraz szkolenia członków./wykaz w załączeniu/. Poszczególni Mówcy, przemawiający na akademiach, konferencjach lub zjazdach nieustannie wyrażają przekonanie, że K.S.M. przez należyte wychowanie młodzieży w duchu katolickim, wychowują równocześnie dobrych i lojalnych obywateli dla Państwa.

Aczkolwiek w działalności tego Stowarzyszenia momentów politycznych nie zaobserwowano, wyczuwać się daje jednak w niektórych kołach sympatie dla Stronnictwa Narodowego.

Związek Strzelecki.

W działalności Związku Strzeleckiego w porównaniu z okresem poprzednim na terenie województwa białostockiego nic szczególniejszego nie zaszło. Powstało parę nowych kół i ubyło starych. Działalność istniejących kół ograniczyła się do organizowania zabaw tanecznych, przedstawień meczów piłki nożnej itp. prac kulturalno-oświatowych, sportowych

/.

z przysposobienia wojskowego. W świetlicach strzeleckich odbyło się szereg kursów wychowania obywatelskiego, pogadanek na tematy pracy i ideologii Strzelca oraz wykładów z historii Polski współczesnej i czytania Polski Zbrojnej.

ązek Harcerstwa Polskiego.-

Organizacja ta cieszy się szczególnym zainteresowaniem starszego społeczeństwa, które zorganizowane w T-stwo Przyjaciół Harcerstwa wspiera moralnie i materialnie tę organizację. Mając zabezpieczone środki materialne Związek wykazuje b. intensywną działalność w łonie swego Związku nie uzewnętrzniając jej nazewnątrz.

wiązek Młodej Polski

Związek Młodej Polski w okresie sprawozdawczym powiększył ilość poprzednio założonych kół jednak poza miastami Grodnem i Białymstokiem żywszej działalności dotychczas nie wykazał.

Na terenie powiatu bielskiego Związek osiągnął pewne sukcesy organizacyjne kosztem Z.M.W., na terenach innych powiatów odciąga członków z szeregów Młodzieży Wiejskiej, S.N. i O.N.R., bez większego narazie rezultatu.

W ostatnich czasach Związek zwrócił szczególniejszą uwagę na ośrodki miejskie, przy czym dla pozyskania sobie członków posługuje się hasłami b. radykalnymi, a w niektórych przypadkach przelicytowuje się nawet z ONR zwłaszcza w kwestii żydowskiej.

D Z I A Ł B.

Zrzeszenia gospodarcze

OTO i KR

W okresie sprawozdawczym ilość Kółek Rolniczych wzrosła, co świadczy, że działalność OTO i KR stale zyskuje uznanie. Działalność tej organizacji jak zwykle polega przeważnie na urządzaniu odczytów i konferencji, mających

na celu fachowe zaznajamianie członków i wyrabianie ich na aktywnych działaczy w dziedzinie rolnictwa. OTO i KR prowadziło prace w kierunku przysposobienia rolniczego, łąkarstwa, wymiany zboża, spędu bydła i budownictwa wiejskiego.

Koła Gospodyń Wiejskich

Koła Gospodyń Wiejskich, pozostające w ścisłej łączności organizacyjnej z OTO i KR w zakresie samodzielnej działalności wykazały dużą ruchliwość, a mianowicie w okresie letnim prowadziły dziecińce, kursy sporządzania przetworów, gotowania i uprawy ogródków warzywnych. Na terenie pow. łomżyńskiego zostały zorganizowane dwa zespoły uprawy i przeróbki słomy lnianej na włókno oraz rozpoczęto jeden zespół uprawy krzewów owocowych.

Ponadto urządziły liczne zjazdy sąsiedzkie o znacznej frekwencji i szereg innych imprez.

Prace terenowe K.G.W. napotykają na trudności z powodu niedostatecznego zrozumienia ze strony ludności wiejskiej, ciężki stan materialny wsi oraz brak poczucia obowiązku względem organizacji, wyrażającym się w niepłaceniu składek członkowskich, nieuczęszczania na zebrania itp.

Kasy Stefczyka

Kasy Stefczyka jak i w okresach poprzednich udzielają jedynie drobnych pożyczek, odczuwając nadal trudności w uzyskiwaniu kredytów obrotowych.

Spółdzielnie.

Spółdzielnie mimo braku dostatecznych kapitałów ujawniły znaczną ruchliwość w kierunku propagandy o znaczeniu spółdzielczości dla ludności. Już sami rolnicy twierdzą z doświadczenia, że należenie do spółdzielni przynosi im korzyści materialne w formie zorganizowanej sprzedaży produktów gospodarstwa rolnego.

Spółdzielnie mleczarskie, rolnicze i spożywców rozwijają się naogół dobrze.

./.

44

D Z I A Ł C

Organizacje b. wojskowych.

ederacja Polskich wiązków Obrońców Ojczyzny

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny poza odbywaniem normalnych zebrań zarządów, działalności żadnej nie przejawia.

Związek Legionistów

Związek Legionistów w okresie sprawozdawczym nie wykazał się żadną działalnością. Jedynie na terenie powiatu grodzieńskiego przyłączył się do porozumienia organizacyj b.wojskowych, które w okresie przedwyborczym do Sejmu wyłoniły wspólną społeczno-polityczną komisję dla kierowania akcją przedwyborczą w terenie.

Z.P.O.W.

Związek Peowiaków poza udziałem w manifestacjach antyczeskich żadnej działalności nie przejawiał.

Związek Oficerów Rezerwy

Zw. Oficerów Rezerwy żywszą działalnością nie wykazał się. Członkowie Związku brali nieznaczny udział w pracach społecznych pokrewnych organizacyj kombatanckich.

Zw.Podoficerów Rezerwy

Zw.Podoficerów Rezerwy żadnej działalności, zasługującej na omówienie nie przejawiał.

Związek Rezerwistów

Z pośród zrzeszeń b.wojskowych największą ruchliwością wykazał się Zw.Rezerwistów. Związek prowadził ćwiczenia polowe jak i w poprzednich okresach. Frekwencja na zbiórkach jest bardzo liczna. Niezależnie od pracy czysto wojskowej prowadzi również prace świetlicową przez urządzanie zbiórek, na których odbywają się pogadanki i wykłady z różnych dziedzin. Niektóre świetlice Związku powiększyły swoje biblioteki, z których korzystają nietylko członkowie Związku, lecz i inne organizacje. Przy końcu okresu sprawozdawczego w związku z międzynarodowymi wypadkami politycznymi Związek Rezerwistów na terenie niektórych powiatów zor-

ganizował rejestrację ochotników do Korpusu Zaolzańskiego a po przyłączeniu Zaolzia do Polski urządził na terenie całego województwa wspaniałe pochody ochotników.

Inne związki b. wojskowych nie wyróżniły się jakąkolwiek działalnością, zasługującą na omówienie.

D Z I A Ł D

Zrzeszenia ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

Zw. Pracy Obywatelskiej Kobiet.

Stan posiadania pozostaje bez zmian. W okresie sprawozdawczym Z.P.O.K. prowadził dziecińce przy znacznej frekwencji kolonie i półkolonie dla dzieci, kursy przysposobienia kobiet do obrony kraju, stacje opieki nad matką i dzieckiem i kursy trykoterskie.

Ponadto Z.P.O.K. współpracował z innymi organizacjami, jak LM i K. P.B.K., biorąc czynny udział w zbiórkach publicznych oraz w okresie tym urządził kilka imprez dochodowych i zabaw tanecznych.

L.O.P.P.

Działalność LOPP nadal idzie trybem normalnym według postanowień statutowych, przy czym intensywność działalności wzrasta, co uwidoczniło się między innymi w wynikach przeprowadzenia "Tygodnia LOPP-u". Impreza ta poza sukcesem finansowym, przyczyniła się do dalszej propagandy tej organizacji. Również praca wyszkoleniowa w związku z organizacją obrony przeciwlotniczej, szczególnie na terenie m. Białegostoku, w stosunku do poprzednich lat znacznie postąpiła naprzód, szkoląc odpowiednie drużyny dla obrony przeciwlotniczej.-

Liga Morska i Kolonialna

Liga Morska i Kolonialna zajmuje się tylko sprawami organizacyjnymi i w konsekwencji rozwija się pomyślnie, zys-

/

kując coraz to większą liczbę członków i na popularności oraz prowadzi wydatnie zbiórkę na F.O.M.

"Dni Morza", które odbyły się z inicjatywy LM i K w dniach od 23 do 30 czerwca br. spowodowały duże zainteresowanie się miejscowej ludności problem Kolonii dla Polski. Obchody "Dni Morza" prawie na terenie całego województwa przeszły pod znakiem dużego zainteresowania się i dużej frekwencji. Programy obchodów były b.urozmaicone.

Polski Czerwony Krzyż

Polski Czerwony Krzyż poza działalnością, zmierzającą do zwiększenia liczby członków urządził kilka kursów dla sióstr pogotowia i ratowniczo-sanitarnych oraz odczytów, konferencyj i zabaw.

Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych

Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych dzięki wysiłkom nauczycielstwa osiąga w zbiórce funduszów na budowę szkół powszechnych znaczne kwoty.

Inne zrzeszenia wyszczególnione w załączonym wykazie grupy D nie przejawiły działalności godnej uwagi.

D Z I A Ł E

Stowarzyszenia różne

Związek Straży Pożarnych.-

Ilość straży pożarnych w ub.okresie sprawozdawczym wzrosło o 5.

Związek wykazuje dużo sił i żywotności. Zarządy Powiatowe we wzmożonej swej działalności zwracają przede wszystkim uwagę na szkolenie strażaków i zaopatrywanie straży w potrzebne sprzęty, których nadal odczuwa się brak.

Zorganizowany w dniach od 5 do 11 września br. "Tydzień Przeciwpożarowy" dał dobre wyniki zbiórek ulicznych oraz urządzone w tym okresie odczyty przyczyniły się do spopularyzowania celów i zadań strażactwa, niedocenianych zwy-

kle przez społeczeństwo. Ponadto Zarządy Powiatowe Związku prowadziły akcję kulturalno-oświatową i rozrywkową, urządzając różne imprezy, mające na celu zasilenie funduszów organizacyjnych.

Katolickie Stowarzyszenie Mężów i Kobiet

Katolickie Stowarzyszenie Mężów i Kobiet, podległe Akcji Katolickiej w związku z różnymi uroczystościami religijnymi w okresie sprawozdawczym urządziły kilka imprez i akademii religijnych i patriotycznych. Poza tym przejawiały działalność wewnętrzno-organizacyjną, nie odbiegającą od norm statutowych i nie posiadającą większego znaczenia.

Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół"

Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół" prowadziło normalne prace wychowania fizycznego. Towarzystwo to na terenie województwa białostockiego wykazuje b. nikłą żywotność.

Związek Nauczycielstwa Polskiego

Związek Nauczycielstwa Polskiego wykazuje nieznaczną ruchliwość. Oprócz normalnych prac statutowych i swoich prac zawodowych organizacja ta prowadziła nieliczne kursy dokształcające dla przedpoborowych, a w Suwałkach zorganizowała zasługujący na uwagę Uniwersytet Powszechny.

Zw. Rzemieślników Chrześcijan

Związki Rzemieślników Chrześcijan prowadzą normalne prace statutowe, nie wykazując specjalnego ożywienia.

Stow. Kupców Polskich

Stowarzyszenia Kupców Polskich działalności zasługującej na omówienie nie przejawiło.

Chrześcijańskie Kasy Bezprocentowe

Chrześcijańskie Kasy Bezprocentowe nie prowadziły działalności, zasługującej na omówienie.

D Z I A Ł F

Stowarzyszenia nowo-powstałe i rozwiązane.

Zmiany ilościowe stowarzyszeń i związków wykazane są w liczbowym zestawieniu. Na omówienie zasługuje ze względu

/.

56

na działalność polityczno-narodowościową nowopowstałe stowarzyszenie pod nazwą "Prawosławny Instytut Wydawniczy w Grodnie". Stowarzyszenie to działa w bezpośrednim kontakcie ze stowarzyszeniem Polaków Wyznania Prawosławnego i przystąpił już do akcji wydawniczej, którą zamierza prowadzić na wielką skalę. Wydawane mają być przede wszystkim wszelkie podręczniki do nauki religii prawosławnej w jęz. polskim.

---oo0oo---

JK

Udział Pr. | Zw. Kr. | Kr. | Pr. | Zw. | Zw. | St. | Ch.
1. 2. | 1 | 1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8.

AKTUALNY STAN CYFROWY

polskich legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni

Charakter organizacji	Stan w dniu 1 IV 1938 r.	Sytuacja w czasie od 1 IV-1938 r. do 1 X 1938 r.						Stan w dniu 1 X-1938 r.
		zawieszono	w nadzorze	Rozwiązano przez władzę państw.	Rozwiązano drogą własn. uchwał	Zlikwidowano w trybie art. 26	Założono nowych	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
a/ stowarzyszenia i związki zarejestrowane	931	-	-	-	2	2	18	946
b/ oddziały	2882	-	-	-	55	3	200	3024
Stowarzyszenia zwykłe	216	-	-		1	-	13	228
Spółdzielnie	280	-	-	-	2	-	4	282
ich oddziały /placówki/	136	-	-	-	-	-	3	139
Związki zawodowe	59	-	-	-	3	-	-	56
ich oddziały	226	-	-	-	1	-	30	255
Centrale stowarzyszeń wyższej użyteczności	-	-	-	-	-	-	-	-
ich oddziały zarejestrowane	647	-	-	-	-	-	4	651
ich oddziały zwykłe	857	-	-	-	-	-	35	892

JK

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI.

GRUPA I. - STOWARZYSZENIA.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze letnie 1938r.

L. p.	Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny					Przejawy działalności.												Uwagi
		Oddziały /Koła/			Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i kinowe	Zabawy ludowe i taneczne.	Odczyty i t.p.	Zjazdy /konferencje/		Obchody, składanie i różne uroczyst.	Kursy		Świetlice			
		Przybyło	Ubyło	Stan obecny							Frekwencja	Ilość		Ilość	Frekwencja				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	12	14	15	16	17	18	19	20
1.	Zw.Straży Pożarnych Rz.P.	7	2	505	11	14356	158	199	432	66	2187	97	39	7	282	57	-	-	
2.	Katol.Stow.Mężów	2	-	148	2	6452	1	-	5	20	918	7	2	-	-	6	-	-	
3.	Katol.Stow.Kobiet	4	-	150	2	8445	-	1	2	21	1425	6	5	-	-	6	-	-	
4.	Tow Gimnastyczne "Sokół"	-	-	6	1	306	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
5.	Zw.Nauczycielstwa Polskiego	-	-	119	12	3434	-	2	4	4	590	18	3	-	-	1	-	-	
6.	Zw.Rzemieślników Chrześcijan	-	-	19	3	1078	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7.	Stow.Kupców Polskich	-	-	22	4	1568	-	1	1	-	750	16	3	2	150	-	-	-	
8.	Chrześcijańskie Kasy Bezprocentowe	1	1	22	1	1702	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	

AKTUALNY STAN CYFROWY

53

48

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI

GRUPA D - ZRZESZENIA OGÓLNOŚWIATOWE I KULTURALNO-OŚWIATOWE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze letnie 1938r.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny					Przejawy działalności												UWAGI
		Oddziały/Koła/			Zarządy powiatowe	Ilość członków	Zbiórki publiczne	przedstawienia teatralne i koncerty	Zabawy taneczne i ludowe	Odczyty i t.p.	Zjazdy /konferencje/		Obchody akademie i różne uroczystości	Kursy		Świetlice			
		Przybyło	Ubyło	Stan obecny							Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.	Zw.Pracy Obywatelskiej Kobiet	-	2	65	8	1998	6	6	13	38	15	323	2	3	63	8	-	-	
2.	Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej	8	-	527	14	30435	52	5	44	116	37	975	30	59	2048	-	-	-	
3.	Liga Morska i Kolonialna	7	-	93	8	16772	12	2	16	13	16	122	9	2	424	1	-	-	
4.	Polska Macierz Szkolna	-	3	16	3	1459	9	-	2	7	1	20	2	-	-	60	-	-	
5.	Polski Czerwony Krzyż	1	-	45	8	8437	17	2	4	18	14	46	6	6	201	2	-	-	
6.	T-wo Popierania Budowy Publ.Szkół Powszechnych	7	-	927	8	14623	84	25	58	73	4	85	72	-	-	71	-	-	
7.	Polski Związek Zachodni	2	-	12	5	815	7	1	2	5	-	-	1	-	-	-	-	-	
8.	Rodzina wojskowa	-	-	12	2	1733	-	-	2	-	4	-	1	-	-	3	-	-	
9.	Rodzina Policyjna	-	-	11	5	1891	2	6	13	7	13	843	3	-	-	2	-	-	
10.	Rodzina Urzędnicza	1	-	16	5	927	2	4	17	-	8	30	4	-	-	1	-	-	

HS

WOJEWÓDZTWO KRAKOWSKIE.

GRUPA C. - ZWIĄZKI I KRZYŻE WOJSKOWE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze letnie 1938r.

L. p.	Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny: Oddziały/Koła/ Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Przegląd działalności: Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty	Zabawy	Imprezy	Odczyty i t.p.	Zjazdy konferencje/ Ilość	Frekwencja	Obchody akademie i rocznice uroczystości	Kursy Ilość	Frekwencja	Świetlice						UWAGI Aktywność
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	Federacja Polsk.Zw.Obr.O.	-	-	4	8	3381	-	-	-		-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	mała
2	Związek Legionistów	-	-	5	2	411	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	mała
3	Związek Peowiaków	-	-	52	5	1463	-	1	7		3	4	50	4	-	-	2	-	-	-	-	-	mała
4.	Związek Inwalidów Wojennych	-	-	7	7	1845	-	1	4		3	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	średnia
5.	Zw.Oficerów Rezerwy	-	-	7	5	696	-	-	3		7	25	258	2	1	40	62	-	-	-	-	-	średnia
6.	Zw.Podoficerów Rezerwy	-	-	4	1	380	-	-	1		3	2	230	-	-	-	-	-	-	-	-	-	mała
7.	Zw.Rezerwistów Rz.P.	2	-	155	13	6881	2	19	8		124	34	1465	19	3	-	52	-	-	-	-	-	średnia
8.	Zw.b.Ochotników Armii P.	1	-	11	3	1252	-	-	3		-	3	180	3	-	-	1	-	-	-	-	-	mała

HS

11

GRUPA B. - ZRZESZENIA GOSPODARCZE

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze letnie 1938r.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny: Oddziały/Koła/ Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Przejawy działalności: Zebrania publiczne	Posiedzenia centralne	Zebrania terenowe	Odczyty i tp.	Zjazdy /konferencje/ Ilość	Frekwencja	Obchody, akademie i różne uroczyst.	Kursy Ilość	Frekwencja	Świetlice			UWAGI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.	Kółka Rolnicze	27	-	615	8	1968	5	54	235	147	49	2055	9	17	93	-	-	-	
2.	Koła Fachowe GTO i KR.	-	-	25	2	1202	-	-	-	-	14	525	1	5	115	-	-	-	
3.	Koła Gospodyń wiejskich	24	5	262	7	4750	6	34	120	147	99	1034	20	16	296	17	-	-	
4.	Zw. Zaw. Drobnych Rolników	-	-	57	3	3806	-	-	2	-	1	25	-	-	-	-	-	-	
5.	Spółdzielnie Spożywców	1	-	182	2	18929	-	1	1	24	15	420	3	-	-	-	-	-	
6.	Spółdzielnie Mleczarskie	1	-	62	-	21355	-	-	-	1	5	538	-	-	-	-	-	-	
7.	Spółdzielnie Roln.-Handlowe	-	-	10	4	9155	-	-	-	2	5	450	-	-	-	-	-	-	
8.	Kasy Stefczyka	4	-	109	-	22992	-	-	-	1	1	150	-	-	-	-	-	-	
9.	Spółdzielnie różne	3	-	7	-	1241	-	-	-	-	10	530	-	-	-	-	-	-	

L. p.	
1	
1	
2	
3.	
4	
5	
6	
7.	
8.	
9.	
10.	
11	
12.	

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

GRUPA A – STOWARZYSZENIA MŁODZIEŻOWE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze letnie 1938r.

L. p.	Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny					Przejawy działalności												UWAGI
		Oddziały/Koła/			Zarządy powiatowe	Ilość członków	Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncertowe	Zabawy ludowe i taneczne	Odczyty i t.p.	Zjazdy /konferencje		Obchody, akademie i różne uroczystości	Kursy		Świetlice			
		Przybyło	Ubyło	Stan obecny							Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Legion Młodych	–	–	1	–	28	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
2	Związek Strzelecki	7	5	388	17	9317	34	92	195	51	24	1507	42	16	619	213	–	–	
3.	Tow.Przyjaciół Strzelca	–	–	17	3	775	–	–	1	–	2	27	5	–	–	–	–	–	
4	Kat.Stow.Młodzieży Męskiej	3	5	234	8	6480	21	128	278	80	12	540	19	–	–	87	–	–	
5	Kat.Stow.Młodzieży Żeńskiej	4	6	264	7	10331	24	120	165	67	15	680	21	–	–	87	–	–	
6	Zw.Młodej Wsi	11	3	265	8	5714	6	139	169	81	25	301	25	6	98	111	–	–	
7.	Zw.Młodzieży Ludowej	–	18	23	–	260	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
8.	Org.Młodzieży Pracującej	–	–	1	1	990	–	–	–	8	–	–	–	–	–	1	–	–	
9.	Tow.Uniwersytetu Robotn.	–	–	6	1	245	3	10	11	35	–	–	6	–	–	3	–	–	
10	Zw.Harcerstwa Polskiego	–	–	140	6	6949	9	12	38	–	154	312	68	2	47	50	–	–	
11	Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerstwa Polskiego	–	–	28	2	1420	–	–	–	4	1	34	2	–	–	1	–	–	
12	Związek Młodej Polski	42	–	101	3	2183	–	9	43	5	2	310	–	1	15	23	–	–	

HS

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
Wydział Społeczno-Polityczny

Nr.PN.195/Tjn/39

Białystok, dn. 29/IV. 1939 r.

Sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyskań za czas od 1 października 1938 r. do 31.III.1939 r.

Nr.ewid. 22

58 52

TAJNE!

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny

w WARSZAWIE

ZANOTOWANO
8.V.1939 r.

Urząd Wojewódzki przedkłada /przesyła/ sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń na terenie województwa białostockiego za okres od dnia 1 października 1938 r. do 31 marca 1939 r.

SAMODZIELNY REFERAT INFORMACYJNY B.O.P.W.
Dnia 6 MAJ. 1939 19 r. Przydział
Załączników
L. dz. 6333

Za WOJEWODĘ
/A. KELLER/
Naczelnik Wydz.Społ.-Politycznego

Otrzymują do wiadomości:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Nr.1	- 4	- 4	egz.
Pan Wojewoda w Wilnie	Nr.5	-	- 1	"
" " w Nowogródku	" 6	-	- 1	"
" " w Brześciu n/Bugiem	" 7	-	- 1	"
" " w Warszawie	" 8	-	- 1	"
" " w Stanisławowie	" 9	-	- 1	"
" " w Tarnopolu	" 10	-	- 1	"
" " w Lublinie	" 11	-	- 1	"
" " w Łodzi	" 12	-	- 1	"
" Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie	" 13	-	- 1	"
" " " " w Wilnie	" 14	-	- 1	"
" " " Okręgowego w Białymstoku	" 15	-	- 1	"
" " " " w Łomży	" 16	-	- 1	"
" " " " w Grodnie	" 17	-	- 1	"
" Wydz.Zam.S.O. w Suwałkach	" 18	-	- 1	"
Ekspozytura Nr.1 Oddz.Szt.Gł. w Wilnie	" 19	-	- 1	"
Samodzielny Ref.Infor.DOK.III. w Grodnie	" 20	-	21 - 2	"
" " " " IX. w Brześciu n/Bugiem	" 22	-	- 1	"
" " " " I. w Warszawie	" 23	-	- 1	"
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie	" 24	-	- 1	"
Panowie Starostowie Powiatowi Wojew.Białostockiego	" 25	-	36 -12	"
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku	" 37	-	- 1	"
" Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku	" 38	-	- 1	"
" Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku	" 39	-	- 1	"
Archiwum	" 40	-	42 - 3	"
Odbito:	-	-	42	egz.

SPRAWOZDANIE PÓŁROCZNE

z życia polskich związków i stowarzyszeń za okres od 1 października 1938 r. do 31 marca 1939 r.

C Z Ę Ś Ć O G Ó L N A.

Pierwsza połowa okresu sprawozdawczego zaznaczyła się nasiloną akcją społeczną w związku z wyborami do izb ustawodawczych. Poszczególne organizacje społeczne prowadziły żywą akcję propagandową za wzięciem jak najliczniejszego udziału w głosowaniu.- Organizacje te przejawiały również dużą ruchliwość w akcji przedwyborczej do wyborów do rad gromadzkich, gminnych i miejskich.-

Podniosłym momentem w życiu organizacji były obchody 20-lecia Niepodległości, które odbyły na terenie całego województwa przy aktywnym udziale polskich organizacji społecznych pod znakiem dużego zainteresowania i konsolidacji społecznej.-

Wielkie wydarzenia polityczne na terenie międzynarodowym, jak i w kraju, odbiły się żywym echem w życiu polskich organizacji społecznych. Duże nasilenie nastrojów patriotycznych, jakie bez przerwy niemal obserwowano w ciągu okresu sprawozdawczego przejawiło się w manifestacjach politycznych, którym właściwe piętno nadawał udział organizacji kombatanckich i wojska. Organizacje te prowadzą intensywną zbiórkę ofiar na F.O.N.

Sytuacja międzynarodowa wpłynęła znacznie na popularność i rozwój organizacji wyższych użyteczności jak L.O.P.P., Straży Pożarnych i t.p., których prace budzą coraz to większe sympatie i uznanie wśród społeczeństwa.-

Działalność zrzeszeń gospodarczych skupiających się w mniejszym lub większym zasięgu wokół Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych, a w szczególności jeżeli chodzi o organizacje

spółdzielcze i rolnicze - szła wybitnie w kierunku unarodowienia życia gospodarczego.- To samo dotyczy organizacji Kupieckich i rzemieślniczych, które zabiegały w tym celu o zorganizowanie chrześcijańskich kas bezprocentowych kredytu.-

W zrzeszeniach młodzieżowych dużą ruchliwość wykazał "Związek Młodej Wsi", który pogłębiał pracę w dziedzinie kulturalno-oświatowej i przysposobienia rolniczego. Tarcia jakie miały miejsce ze Związkiem Młodej Polski ulegały pewnemu odprężeniu.-Katolickie Stow. Młodzieży w dalszym ciągu nie utrzymywały żadnych kontaktów z pozostałymi związkami młodzieżowymi.-

Pozostałe polskie organizacje tak o charakterze ogólno--społecznym jak i kulturalno-oświatowym prowadziły prace w ramach swych statutów, borykając się w dalszym ciągu z trudnościami w realizowaniu swych zamierzeń, a to wskutek braku, dostatecznych środków finansowych.-

---oooooo---

C Z Ę Ś Ć S Z C Z E G Ó Ł O W A

D Z I A Ł A.

Związki Młodzieży.

Młodzież akademicka.

N e g a t y w n e.

Legion Młodych.

N e g a t y w n e.

Młodzież miejska.

Organizacja Młodzieży Pracującej O.M.P.

Istniejący jedynie w Białymstoku Oddział O.M.P. prowadził w okresie zimowym pracę świetlicową przez urządzenie dwa razy w tygodniu pogadanek dla młodzieży rzemieślniczej.-

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego T.U.R.

Prowadziło bardziej ożywioną działalność w oddziałach swych w Białymstoku i Łapach, urządzając szereg odczytów, przedstawień i zabaw. Na terenie m.Grodna organizacja ta posiada 1 oddział, który istnieje tylko ze względów prestiżowych nie posiadając żadnych wpływów, a drugi oddział w Jeziorach,pow.grodzieńskiego został przez Centralę w lutym 1939 r.zlikwidowany.-

Młodzież wiejska.

Związek Młodej Wsi.

Organizacja ta rozwija się szczególnie pomyślnie w powiatach bielsk.-podlaskim i grodzieńskim. Na terenie powiatu bielsko-podl."Młoda Wieś" zdobywa sobie coraz szersze zaufanie miejscowej ludności, to też zasięgiem swojej sieci organizacyjnej posunęła się znacznie na wschód powiatu,który dotychczas w pracach społecznych leżał prawie odłogiem.-

Koła "Młodej Wsi" prowadziły w miesiącach zimowych wzmożone prace w dziedzinie kulturalno-oświatowej i przysposobienia rolniczego.-

Z prac konkretnych zanotowano odbycie znacznej ilości odczytów i pogadanek na różne tematy, szczególnie gospodarcze, następnie imprez i zabaw.-

Na niektórych terenach /pow.sokólski/ Związek jest zwalczany przez kler katolicki za radykalizm społeczny. Należy jednak stwierdzić, że radykalizmu tego wśród członków Młodej Wsi nie zaobserwowano. Związek wykazywał wprawdzie duże zainteresowanie sprawą reformy rolnej, lecz nie prowadził w tej kwestii żadnej agitacji.-

Pomiędzy Związkiem Młodej Wsi a innymi stowarzyszeniami młodzieżowymi wyraźnych tarć nie było. Stosunek tego Związku do "Młodej Polski" i odwrotnie, jest niechętny. Stowarzyszenia te nie współpracują.-

wiązek Mł.Ludowej.

N e g a t y w n e .

Młodzież Mieszana.

atolickie Stowarzy-
enia Młodzieży.-

Męskie i Żeńskie K.S.M. i inicjatywy Akcji Katolickiej w okresie sprawozdawczym wykazały ruchliwość w prowadzeniu w zespołach przysposobienia rolniczego wykładów i pogadanek społecznych, imprez widowiskowych i zabaw. W kołach były również wygłaszane referaty z zakresu zagadnień społecznych n.p. o potrzebie organizacji w ogóle, o obowiązkach wobec Ojczyzny, skąd żydzi [illegible] li się w Polsce i t.p.

Żywotność K.S.M. była duża. Poza ramy działalności statutowej nie wykraczała, ani też nie traciła energii na zwalczanie innych organizacji.-

Związek Strzelecki.

Działalność Związku Strzeleckiego w porównaniu z poprzednim półroczem była bardziej wzmożona. W okresie zimowym prowadzono w świetlicach stałe programowe zajęcia i wykłady. W okresie świąt Bożego Narodzenia zorganizowano w oddziałach uroczystości opłatkowe połączone w niektórych oddziałach z obdarowywaniem biednej dziatwy ciepłą bielizną i słodyczami.

Przy budowie kościoła w Choroszczy, pow. białostockiego, miejscowy oddział Zw. Strz. zaofiarował i wykonał bezpłatnie 200 dni roboczych.-

Poza pracami kulturalno-oświatowymi prowadzono systematyczne szkolenie w hufcach przysposobienia wojskowego.-

W miesiącach styczniu, lutym i marcu odbyły się walne zebrania i dokonano wyborów nowych zarządów w oddziałach.-

Związek Strzelecki współpracował ze Związkiem Rezerwistów/pow. wołkowyski/. Współpraca ta polegała na urządzaniu wspólnych imprez i zabaw, na wspólnym korzystaniu ze świetlic, radia i czasopism.-

Związek Harcerstwa Polskiego.

W działalności tej organizacji w porównaniu z okresem poprzednim nic szczególniejszego nie zaszło.-

Organizacja ta cieszy się dużym zainteresowaniem młodzieży szkolnej. Materialnie popierana jest przez istniejące Towarzystwa Przyjaciół Harcerstwa Polskiego.-

Związek Młodej Polski.

Organizacja ta niejest dotąd dostatecznie organizacyjnie zmontowana, skutek tego nie może się jeszcze wykazać istotniejszymi pracami w terenie.-

Na przeszkodzie rozwojowi Z.M.P. stoi brak świetlic, bibliotek i czasopism, a przedewszystkiem odpowiednich instruktorów.-

W okresie sprawozdawczym w Z.M.P. w Suwałkach powstał rozdźwięk. Przyczyną jego były w pierwszym rzędzie animozje osobiste poszczególnych członków, w nimimalnym zaś stopniu różnice ideologiczne. W rezultacie grupa miejska i oddział Z.M.P. zostały rozwiązane przez władze zwierzchnie stowarzyszenia. Do dnia 31 marca 1939 r. nie dokonano reorganizacji Związku.-

D Z I A Ł B.

Zrzeszenia gospodarcze.

O.T.O. i K.R.

W okresie sprawozdawczym podobnie jak poprzednio praca organizacji rolniczych była b.ożywiona.-

Odbyto szereg gminnych zjazdów kółek rolniczych, zebrań budżetowych w kołach gminnych, pokazy i kursy.-

Organizacja ta jest najliczniejszą i najlepiej działającą organizacją społeczną o charakterze zawodowo-gospodarczym. W działalności fachowo-rolniczej kładziony jest główny nacisk na hodowlę bydła.-

Koła Gospodyń Wiejskich.

Wykazały dużą ruchliwość przez urządzanie zebrań i zjazdów sąsiedzkich, na których prowadzono kursy i wygłaszano odczyty.-

Zorganizowano kursy gospodarcze z dziedziny gospodarstwa domowego, konkursy, cieszące się dużą popularnością kursy rękodzielnicze tkackie, szycia, trykotarstwa i t.p. Mniej efektowne są wyniki w dziale oświatowym z racji technicznych trudności jak brak lokali i t.p.

Kasy Stefczyka.

W ostatnim czasie przejawiają większe zainteresowanie ruchem spółdzielczym.

W styczniu 1939 r. odbyła się w Sokółce konferencja delegatów Rady i Zarządów Kas Pożczyka. Tematem konferencji było założenie Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Sokółce i sprawy spółdzielni mleczarskiej. Zebrani wypowiedzieli się za utworzeniem w Sokółce wyżej wspomnianej spółdzielni.-

Spółdzielnie.

Ruch spółdzielczy w okresie sprawozdawczym wskazuje na rozwój tych zrzeszeń do czego przyczyniają się wzrastające tendencje unarodowienia handlu. Rozwój ten byłby tym pomyślniejszy, gdyby spółdzielnie mogły obsługiwać drobnych kupców na kredyt.-

W Białymstoku poza Spółdzielnią "Zjednoczenie" i Spółdzielnią Rolniczo-Handlową istnieje 6 różnych innych jak spółdzielnia krawców, stolarzy i t.p. Pomyślnie rozwijają się również spółdzielnie utworzone przez bezrobotnych rzemieślników, które korzystając z poparcia różnych instytucji zmierzających do wydarcia z rąk żydów rzemiosła i handlu organizują się dla uzyskania pracy i wykorzystania sprzyjającej koniunktury.-

W Suwałkach otwartą została Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, przy mleczarni istnieje sklep z nabiałem.-

D Z I A Ł C.

Organizacje b. wojskowych.

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny.

Poza odbywaniem normalnych zebrań zarządów innej działalności nie przejawiano.-

Związek Legionistów.

Prowadzi działalność samopomocową i bierze udział w obchodach świąt narodowych. Związek jako taki działalności prawie żadnej nie przejawia. Natomiast członkowie Związku Legionistów pracują w szeregu organizacji społecznych, zwłaszcza w organizacjach b. wojskowych. Ostatnio w związku z wyborami do Rady Miej-

skiej w Białymstoku Zw.Leg. przejawia żywą działalność pracu ąc w Chrześcijańskim Narodowo-Gospodarczym Komitecie Wyborczym.-

P. O. W.

Działalność P.O.W. ograniczała się do akcji samopomocowej i zebrań członkowskich. Poza tym organizacja brała czy ny udział w wyborach do izb ustawodawczych, prowadząc akcję propagandową, oraz w wyborach do rad gminnych.-

wiązek Oficerów
ezerwy.

Jedynie koło Z.O.R. w Białymstoku wykazuje większy rozwój. Liczba członków wzrosła do około 300 członków.- Związek prowadzi strzelnicę, urządza zawody strzeleckie, odbywa strzelanie w kole. W okresie sprawozdawczym urządzał "Święto podchorążego", "apel jesienny", "opłatek" oraz bal. Przy sekcji kulturalno-oświatowej Związku "Koło Pań" prowadzi żywą działalność urządzając zbiórki w świetlicy.-

Inne koła Z.O.R. ograniczały swoją działalność do urządzania imprez.-

.Podoficerów
zerwy.

Żywszej działalności w okresie sprawozdawczym nie przejawiał.-

iązek Rezerwistów.

Jest najbardziej żywotną organizacją wśród organizacji b.wojskowych.-

W swoim etapie prac prowadzi intensywną akcję szkolenia wojskowego i wychowania obywatelskiego.-

Członkowie Z.R. brali czynny udział w akcji uświadamiania obywatelskiego w kierunku masowego brania udziału w wyborach do izb ustawodawczych.-

Inne zrzeszenia b.wojskowych działalnością zasługującą na omówienie nie wykazały się.-

D Z I A Ł D.

Zrzeszenia ogólno-społeczne i kulturalno-oświatowe.

L.O.P.P.

Popularność tej organizacji stale wzrasta. Wypadki na arenie międzynarodowej wytworzyły bardzo dobrą koniunkturę rozwojową dla L.O.P.P. - W tych warunkach działalność poszczególnych komórek L.O.P.P. wykazywała ożywioną działalność ogarniając swym zasięgiem nowe ośrodki i nowych członków.-

Na terenach fabrycznych powstaje szereg nowych kół - w niektórych fabrykach wszyscy robotnicy zapisali się na członków L.O.P.P.

W Białymstoku komendanci opl.bloków domów mieszkalnych, którzy byli wyznaczeni jako komisarze organizacyjni kół L.O.P.P. w dużej mierze przyczynili się do powstania nowych kół.-

Z konkretnych prac prowadzonych przez ośrodki L.O.P.P. należy wymienić organizowanie całego szeregu kursów dla służb i drużyn oplg cieszących się dużą frekwencją.-

Liga Morska i Kolonialna.

Pracuje jedynie w ramach organizacyjnych. Popularność jej wzrasta szczególnie w szeregach młodzieży szkolnej.-

Polski Czerwony Krzyż.

Działalność tej instytucji zmierza w dalszym ciągu do zwiększenia liczby członków. W niektórych ośrodkach w okresie sprawozdawczym zorganizowano kursy dla sióstr pogotowia. Nadto przeprowadzono odczyty propagandowe dla ludności wiejskiej na temat cele i zadania P.C.K. oraz ratownictwo w nagłych wypadkach.

Zw. Pracy Obywatelskie Kobiet.

Stan posiadania nie uległ zmianom. Związek prowadził stałą akcję świetlicową. W Wołkowysku prowadzono "Dom Dziecka" na 56 dzieci, 2 dziecince w Łyskowie i Lidzianach na 77 dzieci i zorganizowano 6-tygodniowy kurs kroju i szycia.

W akcji przedwyborczej do Sejmu Związek wykazywał dużą ruchliwość w propagandzie na rzecz frekwencji w dniu głosowania.

D Z I A Ł E.

Związek Straży Pożarnych.

Związek wykazuje w dalszym ciągu dużą żywotność.

Z.S.P. prowadził wzmożoną działalność przeważnie w kierunku uzupełnienia ekwipunku bojowego i zdobycia na ten cel funduszów.-

W dziedzinie wyszkolenia przeprowadzono szereg ćwiczeń praktycznych i teoretycznych z zakresu pożarnictwa i oplg.

Na terenie powiatu wołkowyskiego prowadzono budowę 8 remiz dla Straży Pożarnych.-

Poza działalnością w kierunku usprawnienia pogotowia przeciwpożarowego Straże Pożarne przejawiły również dużą ruchliwość na polu kulturalno-oświatowym przez urządzanie szeregu imprez.-

Stowarzyszenie Kupców Polskich.

Przejawiło żywszą działalność w listopadzie 1939 r. przez zorganizowanie tygodnia propagandowego Kupiectwa Polskiego.

Związek Nauczycielstwa Polskiego.

W porównaniu z poprzednim okresem wykazuje większą ruchliwość, organizując szereg imprez, odczytów i konferencji.-

Wileńskie Stow. Kw i Kobiet.

Jedynie z okazji różnych uroczystości religijnych urządzało akademie. Innej działalności nie przejawiało.-

Inne zrzeszenia nie przejawiały znaczniejszej działalności, godnej omówienia.-

D Z I A Ł F.

Zmiany ilościowe stowarzyszeń i związków wykazano w liczbowym zestawieniu.-

- - - o o o o o - - -

AKTUALNY STAN CYFROWY

polskich legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni.

Charakter organizacji.	Stan w dniu 1.X. 1938 r.	Sytuacja w czasie od 1.X.1938 do 31.III.39.						Stan w dniu 31.III.1939.
		zawieszono.	w nadzorze.	Rozwiązano przez władzę państw.	Rozwiązano drogą własn. uchwał.	Zlikwidowano w trybie art.26.	Założono nowych.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
a/ stowarzyszenie i związki zarejestrowane.	946	-	1	-	3	7	7	942
b/ oddziały	3024	1	-	-	200	30	147	2940
Stowarzyszenia zwykłe	228	-	-	-	1	5	2	224
Spółdzielnie	282	-	-	-	18	-	7	271
ich oddziały/placówki/	139	-	-	-	6	-	3	136
Związki zawodowe	56	-	-	-	-	-	1	57
ich oddziały	255	1	-	-	2	3	43	292
Centrale stowarzyszeń wyższej użyteczności	-		-	-		-	-	-
ich oddziały zarejestrowane	651		-	-	8	1	6	648
ich oddziały zwykłe	892	-	-	-	130	-	21	783

GRUPA B. - STOWARZYSZENIA RÓŻNE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze zimowe 1938/39.r.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny. Oddziały/Koła/ Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy Powiatowe	Ilość członków.	Prelekcje i konferencje Zbiórki publiczne	Przedstawienia	Zabawy ludowe i taneczne.	Udeżyty i t.p.	Działalność Zjazdy /konferencje Frekwencja	Ilość	Dochody, akcje, dame i różne uroczystości	Kursy Ilość	Frekwencja.	Świetlice			UWA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Zw. Straży Pożarnych Rz.P.	5	1	509	11	14435	39	32	404	61	35	1140	123	48	1039	57	-	-	
2	Katol. Stow. Mężów	1	5	144	2	6056	-	-	4	7	10	200	49	-	-	6	-	-	
3	Katol. Stow. Kobiet	1	7	144	2	6377	-	-	2	9	12	250	2	-	-	6	-	-	
4	Tow. Gimnastyczne "Sokół"	-	-	6	1	276	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
5	Zw.Nauczycielstwa Polskiego	-	-	119	12	2423	-	28	167	5	18	495	5	-	-	1	-	-	
6	Zw. Rzemieślników Chrześcijan	-	-	19	3	1093	-	1	5	-	6	40	-	-	-	-	-	-	
7	Stow.Kupców Polskich	-	-	22	4	1560	-	1	8	3	8	720	5	1	60	-	-	-	
8	Chrześcijańskie Kasy Bezprocentowe.	3	-	25	1	1955	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

H.F.

G R U P A D. ZRZESZENIA OGÓLNO-SPOŁECZNE I KULTURALNO-OŚWIATOWE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze zimowe 1938/39.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny. Oddziały/Koła/					Przejawy działalności.												UWAGI
		Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarząd Powiatowe	Ilość członków	Zebrania publiczne	Przedstawienia i koncerty	Zabawy taneczne i ludowe	Odczyty i t.p.	Zjazdy konferencje ilość	Zjazdy konferencje Frekwencja	Obchody, akademie i rocznice	Kursy ilość	Kursy Frekwencja	Świetlice			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Zw.Pracy Obywatelskiej Kobiet	2	11	56	8	1636	13	10	23	25	3	145	5	5	110	7	-	-	
2	Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej	26	21	537	14	30560	16	7	22	139	13	1200	8	65	3776	-	-	-	
3	Liga Morska i Kolonialna	10	5	98	8	16380	12	1	6	33	22	76	16	1	285	1	-	-	
4	Polska Macierz Szkolna	-	1	15	3	1337	5	1	3	5	1	35	2	-	-	-	-	-	
5	Polski Czerwony Krzyż	18	4	59	8	8735	10	9	21	49	1	58	8	22	1072	2	-	-	
6	T-wo Popierania Budowy Publ. Szkół Powszechnych	-	-	927	8	14723	77	117	84	32	2	85	65	-	-	71	-	-	
7	Polski Związek Zachodni	-	-	12	5	831	5	1	3	19	-	-	2	-	-	-	-	-	
8	Rodzina Wojskowa	-	-	12	2	1688	-	-	4	2	-	-	6	1	65	3	-	-	
9	Rodzina Policyjna	-	-	11	5	1848	-	2	12	2	-	-	5	2	42	2	-	-	
10	Rodzina Urzędnicza	-	-	16	5	735	-	-	6	3	-	-	7	-	-	1	-	-	

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE. GRUPA C. – ZRZESZENIA BYŁYCH WOJSKOWYCH.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze zimowe 1938/39 r.

L.P.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny: Oddziały/Koła: Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Przejawy działalności: Zwiórki publiczne	Przedstawienia teatral. i koncerty	Zabawy i tańce	Odczyty i t.p.	Zjazdy konferencje: Ilość	Frekwencja	Obchody, akademie i różne uroczystości	Kursy: Ilość	Frekwencja	Sw. etica							Uwagi: Aktywność.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		23
1	Federacja Polskich Zw.Obr.O.	–	–	4	8	3362	–	1	–	3	3	200	5	–	–	–	–	–	–	–	–		mała
2	Związek Legionistów	–	–	5	2	397	–	2	–	–	–	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–		mała
3	Związek Peowiaków	–	–	52	5	1448	–	1	5	4	8	229	4	–	–	2	–	–	–	–	–		mała
4	Związek Inwalidów Wojenn.	–	–	7	7	1816	–	1	2	2	–	–	2	–	–	2	–	–	–	–	–		mała
5	Związek Oficerów Rezerwy	–	–	7	5	683	–	–	7	4	7	196	5	13	58	7	–	–	–	–	–		średnia
6	Związek Podofic.Rezerwy	–	–	4	1	368	–	–	2	1	3	125	–	–	–	–	–	–	–	–	–		mała
7	Związek Rezerwistów Rz.P.	1	–	156	13	8961	–	16	69	68	4	320	11	–	–	–	–	–	–	–	–		średnia
8	Zw.b.Ochotników Armii P.	7	–	18	3	1283	–	3	14	4	3	595	5	–	–	3	–	–	–	–	–		mała

L.P.

GRUPA B ZRZESZENIA GOSPODARCZE.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze zimowe 1938/39 r.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia	Stan organizacyjny. Oddziały/Koła/ Przywyżej	Użyżej	Stan obecny	Zarządy Powiatowe	Ilość członków	Przejawy działalności. Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i koncerty.	Zabawy taneczne.	Odczyty i t.p.	Zjazdy /konferencje/ Ilość	Frekwencja.	Obchody, akademie i różne uroczyst.	Kursy. Ilość	Frekwencja.	Świetlice			UWAGI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Kółka Rolnicze	65	22	656	8	16760	3	110	230	171	39	1280	13	92	2493	15	-	-	
2	Koła Fachowe OTO i KR	-	-	25	2	1202	-	-	-	-	3	350	-	5	370	-	-	-	
3	Koła Gospodyń Wiejskich	8	8	261	7	4630	-	20	127	96	91	947	-	47	535	13	-	-	
4	Zw. Zaw. Drobnych Rolników	-	2	55	3	388	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	Spółdzielcie Spożywcze	1	3	180	3	19065	-	-	-	2	17	240	3	-	-	-	-	-	
6	Spółdzielnie Mlaczarskie	1	-	63	-	27492	-	-	-	3	3	49	-	-	-	-	-	-	
7	Spółdzielnie Roln.-Handlowe	2	-	12	4	10060	-	-	-	2	4	400	-	-	-	-	-	-	
8	Kasy Stefczyka	1	-	110	-	23092	-	-	-	2	3	220	-	-	-	-	-	-	
9	Spółdzielnie różne.	8	-	8	-	1467	-	-	-	-	5	380	-	-	-	-	-	-	

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

GRUPA - STOWARZYSZENIA MŁODZIEŻOWE.

Zestawienie cyfrowe stanu organizacyjnego i działalności za półrocze zimowe 1938/39.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia.	Stan organizacyjny. Oddziały/koła/ Przybyło	Ubyło	Stan obecny	Zarządy powiatowe	Ilość członków	Zbiórki publiczne	Przedstawienia teatralne i kuc.	Przejawy działalności. Zabawy towe i taneczne	Odczyty i t.p.	Zjazdy konferencje Ilość	Frekwencja.	Obchody, akademie i rocznice	Kursy. Ilość	Frekwencja	Świetlice			UWAGI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Legion Młodych	-	-	1	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	Związek Strzelecki	11	4	395	17	9575	3	296	703	24	14	824	49	11	314	222	-	-	
3	Tow.Przyjaciół Strzelca	-	1	16	3	723	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	Kat.Stow.Młodzieży Męskiej	27	5	256	8	6582	6	133	243	181	12	450	18	1	95	87	-	-	
5	Kat.Stow.Młodzieży Żeńskiej	39	4	299	7	10575	8	52	132	86	12	645	19	1	70	87	-	-	
6	Zw.Młodej Wsi	22	2	285	8	5819	8	163	190	68	6	197	36	30	330	111	-	-	
7	Zw.Młodzieży Ludowej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	Org.Młodzieży Pracującej	-	-	1	1	990	-	-	-	12	-	-	-	-	-	1	-	-	
9	Tow.Uniwersytetu Robotn.	-	1	6	1	206	-	8	22	5	1	22	2	-	-	3	-	-	
10	Zw.Harcerstwa Polskiego	-	6	134	6	6840	3	12	23	28	1	30	4	-	-	30	-	-	
11	Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerstwa Polskiego	-	-	28	2	1420	-	-	-	4	-	-	4	-	-	1	-	-	
12	Związek Młodej Polski	22	-	123	3	1725	-	11	60	21	4	240	-	-	-	23	-	-	

68

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W WILNIE
4